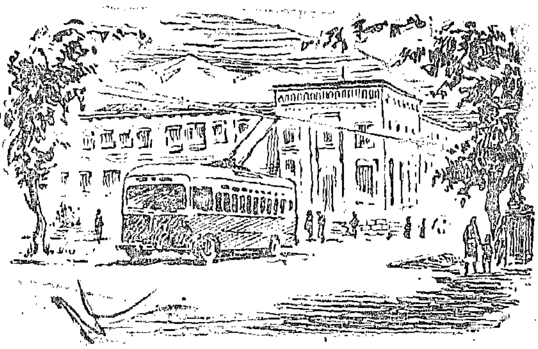

ستالین‌آباد ـ پایتخت رسپوبلیکهٔ ساویتی سوسیالیستی تاجیکستان

از آن روزی که استالین‌آباد بواسطهٔ خط راه
، با شبکهٔ راه آهن عمومی اتفاق ساویتی پیوسته
،، فقط ۲۸ سال میگذرد. کسانیکه در سال ۱۹۲۹
ین قطار مسافری راه آهن باین شهر آمده‌اند،
طراف و کنارهای شهر آنوقته را که هیچ
بنا و هیچ یك محل و جای مسکون و آبادی دیده
شد، شناخته نمیتوانند.

اما اکنون، همینکه چرخهای قطار مسافرنشین راه
ن از بالای دریای دوشنبه گذشت، شما درحال
جانب دست راست خود بناهای کامبنات بافندگی
تالین‌آباد را که یکی از بزرگترین مؤسسه‌های
اعتی تاجیکستان میباشد، زاوود میخانیکی

بنام آرجانیکیدزی، کامبنات گوشت و کانسیرو، زاوودهای چرم و شیر و زاوود مالهای پرمصرف فلزی را می‌بینید.

در طرف چپ، در زاوود پخته‌تازه‌کنئ بنام کویبشف غرمهای بزرگ و بلند پختهٔ سفید نظر شمارا بخود جلب میکنند. پس از این خانه‌ها ونشیمن‌گاه‌ها نمایان میشوند که به سبزه و کبودی، به باغ و پارکها غرق می‌باشند. خانه‌های استقامتی، مؤسسه‌های مدنی و بناهای اداره‌های دولتی پی در پی از پیش نظر شما میگذرند.

تماشای شهر را از ایستگاه راه آهن سر میکنیم. از بالای راههای آهن پل بزرگی ساخته شده است. در پس راه آهن نیز شهر دوام دارد. اما ما برای تماشا بطرف دیگر به مرکز شهر روانه میشویم.

اول میدانی را می‌بینیم که در نزد ایستگاه راه آهن واقع است. دراین‌جا هیکل با حشمت و زیبای فرزند صادق خلق ساویتی، یکی از رهبران دولت ساویتی و پرتیهٔ کاموونیستی و. و کویبشف میایستد. این هیکل کسی است که در سالهای جنگ هموطنی، زمانیکه خلق تاجیک در مقابل باسمه‌چیان، برای برقرار شدن حاکمیت ساویتی، در راه آزادئ خود مبارزه می‌برد، در سر فوجهای عسکر سرخ به‌امداد خلق تاجیک آمده بود.

از این میدان خیابان مرکزئ شهر ــ کوچهٔ بنام و. ای. لینین سر شده تا چشم کار میکند، دراز شده میرود. در میانهٔ این کوچه خیابان بلوجانبش درخت نشانده شده‌ئی واقع است،

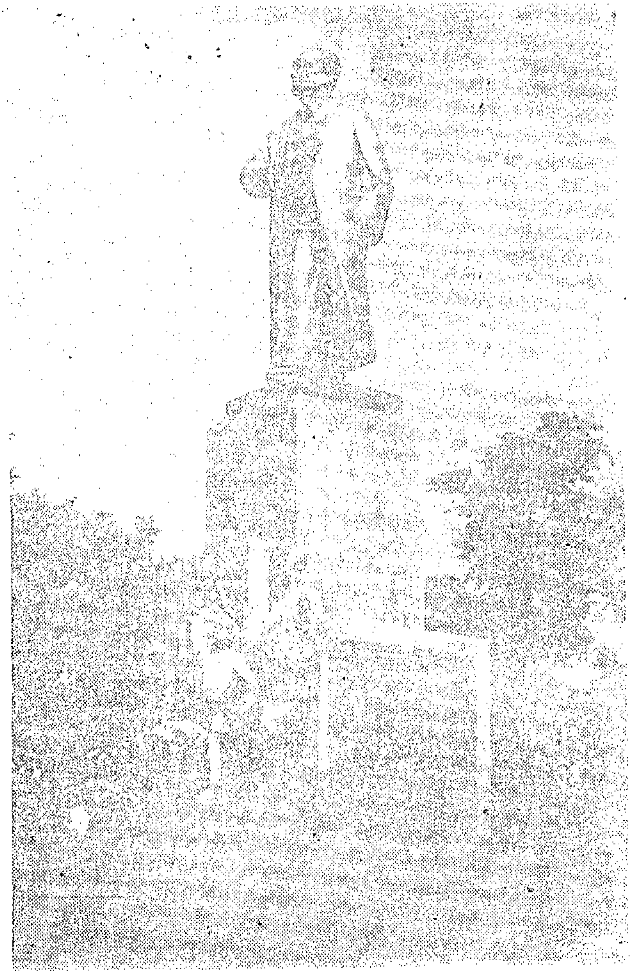
هیکل و. ای. لینین در باغ مرکزی مدنیت و
استراحت بنام و. ای. لینین.

که درختان پرشاخ و برگ آن سر به سر نهاده و به هم پیچیده یك تونیل سبز و خرم پرسایه‌ئی بوجود آورده‌اند. این قسمت شهر در بهاران با عطر درختان شگوفان آکاتسیه دماغ کس‌را نوازش میکند.

از میدان نزد ایستگاه همینکه یك کوچه گذشتیم، بمیدانی میرسیم که در مرکز آن هیکل اساسگذار ادبیات ساویتئ تاجیك ــ صدرالدین عینی سربر-افراشته است که اکثر اثرهای این نویسنده و عالم بزرگ نه‌تنها در آسیای میانه بلکه در بین خلق‌های دیگر اتفاق ساویتی و در خارج مملکت ما نیز شهرت دارد.

از این میدان که بنام ص. عینی نامیده شده است، کوچهٔ بنام عینی سر میشود که، در آن انستیتوت‌های نباتات و کیمیای آکادیمیای فنهای تاجیکستان، انستیتوت تکمیل معلومات معلمان، چندین تیخنیکوم و آموزشگاهها و از آنجمله آموزشگاه شبانه روزئ خوابگاهدار موسیقی جای گرفته است.

ما سیر و تماشای خودرا در کوچهٔ لینین دوام میدهیم. بقریبئ میدان عینی، در طرف چپ کوچه دقت شمارا قبل از همه کینا‌تیاتر «وطن» جلب میکند. در پهلوی آن بنای ماموریئ گروه تاجیکستانئ قوهٔ هوائی کشوری جا گرفته است. قدری آنسوتر بنای سه طبقهٔ دانشگاه ــ اونویرسیتیت دولتئ تاجیکستان بنام و. ای. لینین و بنای انستیتوت زبان و ادبیات و انستیتوتهای دیگر آکادمیای فنهای تاجیکستان دیده میشود.

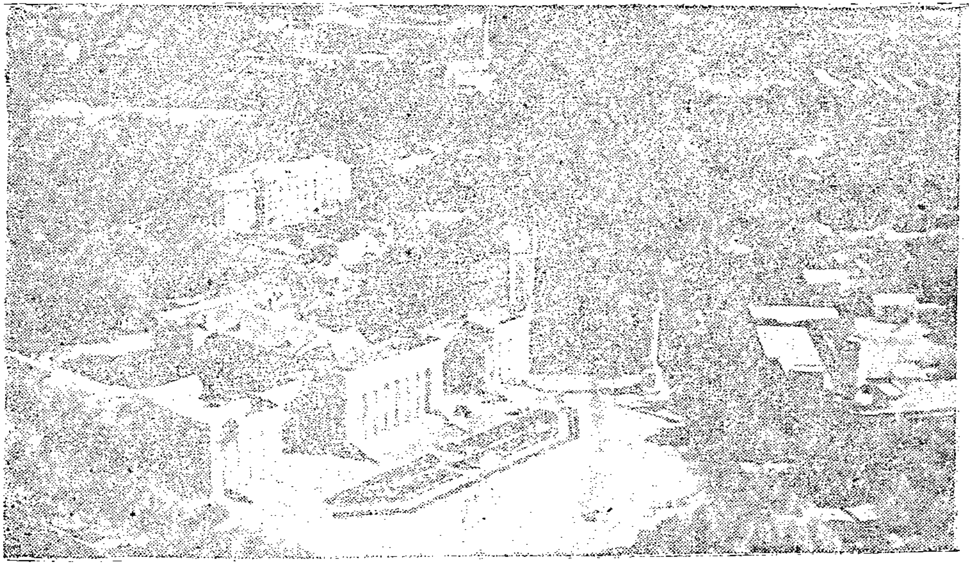

هیکل و. و. کویبشف در میدان نزد ایستگاه راه آهن.

قدری که بالاتر رفتیم، در نظرگاه ما منظرهٔ میدان بنام هشتصدسالگی مسکو نمایان میشود که آن‌را در سال ۱۹٤۷ محنتکشان شهر با رنج دست خود بوجود آورده‌اند. دورادور این میدان‌را گلزارها و درختان زیبا فراگرفته و در مرکز آن فوارهٔ خیلی زیبائی جا دارد. در یك طرف میدان یك بنای استقامتی شصت‌خانه‌گی هست که طبقهٔ اول آن‌را مگزین بزرگ گاسترونومی اشغال کرده‌است. از طرف دیگر بنای مهمانخانهٔ «استالین-آباد» واقع است. زیب و زینت اساسی این میدان تیاتر دولتی دارای نشان لینین اوپرا و بالت بنام صدرالدین عینی میباشد.

کوچهٔ بنام لینین تا قسمت شمالی شهر میرود. در این قسمت شهر که بنزدیکی بوجود آمده است، ساختمان پرجوش و خروشی دوام میکند. ما از پیش بناهای سه‌طبقهٔ معمور و اباد استقامتی میگذریم که به سبب انبوهی شاخ و برگ درختان سبز و خرم از نظر ما پنهان میباشند. در طرف چپ بنای خانهٔ مطبوعات جا دارد که در اینجا در زبان‌های تاجیکی روسی و اوزبیکی گزیت و ژورنالهای مرکزی چاپ میشوند.

در رو بروی خانهٔ مطبوعات کیناتیاتر بنام گورکی و در پهلوی آن بنای کتابخانهٔ دولتی مرکزی بنام فردوسی واقع است که در این کتابخانه بیشتر از یك ملیان جلد کتابهای گوناگون و بسیار اثرهای دستنویس نادر قدیمه نگاه‌داشته میشوند.

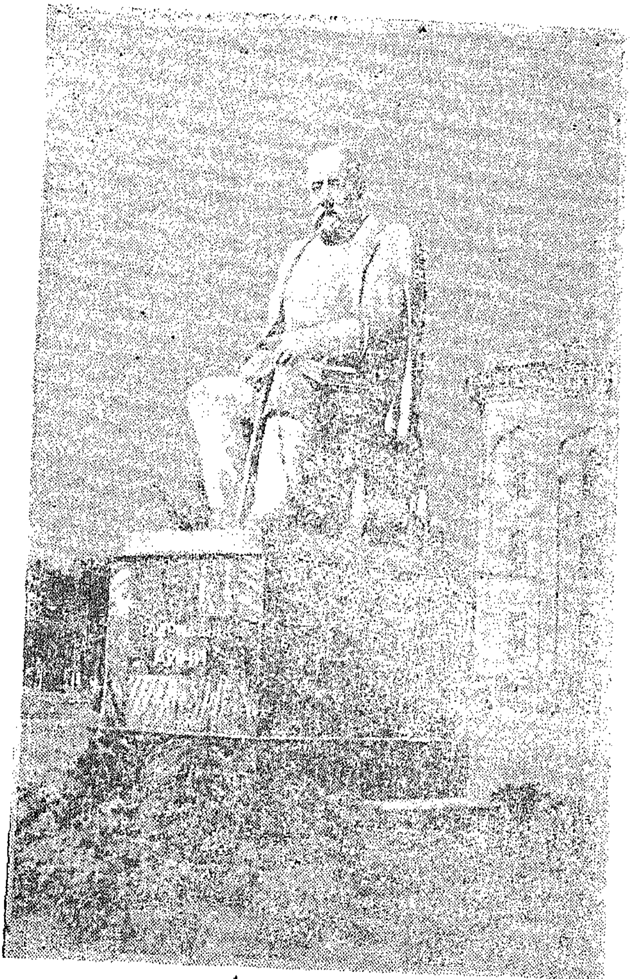

منظرهٔ گوشهئی از استالین‌آباد (از هوا پیما).

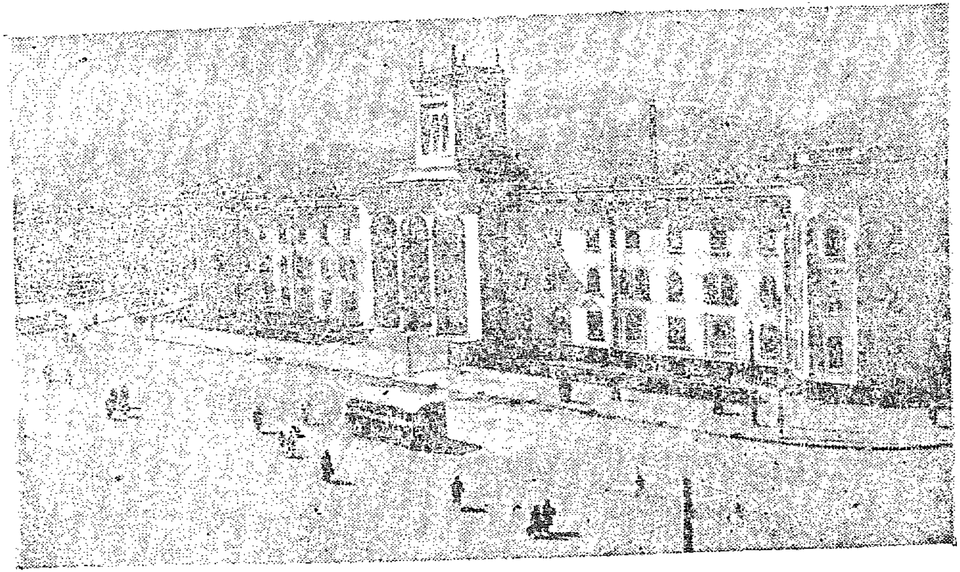
باز یك کوچهٔ دیگر را گذشته به میدان ساویتی میائیم. در طرف راست این میدان کاخ دولتی ــ خانهٔ حکومت جا دارد که یکی از زیباترین بناهای شهر است. در درامدگاه این میدان ستون بلندی سر بر آسمان برداشته است که بمناسبت بیست سالگی ریسپوبلیکهٔ ساویتی سوسیالیستی تاجیکستان بنا یافته و در قلهٔ آن نشان ریسپوبلیکه نشانده شده است. در طرف دیگر این میدان، در دست چپ پوچتاخانهٔ مرکزی و در مقابل آن موزئ تاریخی کشورشناسی واقع است.

در این خیابان بقریبی کاخ حکومت پارك مرکزئ مدنیت و استراحت بنام لینین، کیناتیاتر تابستانی «کامسامول»، تیاتر درام روسی استالین‌آباد بنام و. مایاکوفسکی، بنای با حشمت نوکمیتیت مرکزئ پرتیهٔ کامونیستی تاجیکستان، بنای زیبای تیاتر دولتی دارای نشان بیرق سرخ مهنت آکادیمیکی درام بنام لاهوتی و «تیاتر سبز» تابستانی از پی همدیگر قرار گرفته‌اند.

همینکه از میدان اسفالتی بنام پوتوفسکی گذشتیم (پوتوفسکی یکی از فرماندهان دلیر ساویتی بود که در مبارزه با باسمه‌چیان کشته شد)، در طرف چپ نشیبیئی سر میشود که بطرف دریای دوشنبه و «درياچهٔ کامسامولان» میرود. خیابان بزرگ لینین باز دوام میکند. سیر خودرا درین خیابان دوام داده ما به شهرچهٔ مکتبی میرسیم که در اینجا انستیتوت پیداگوگی بنام تاراس شیوچینکو،

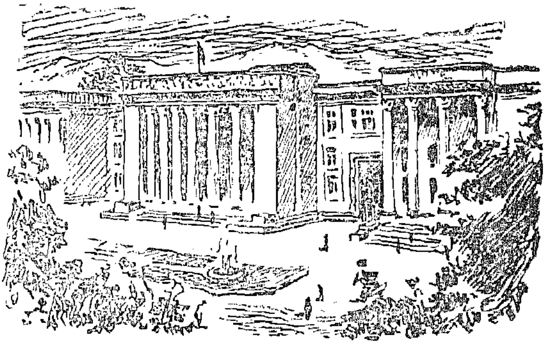
هیكل ص. عینی.

ميدان عيني.

انستیتوت طبی بنام ابوعلی سینا و بیمارخانه ریسپوبلیکه‌وی واقع است. این خیابان باز هم دوام کرده از شهرچهٔ شمالی گذشته به طرف زاوود سیمان رفته نهایت بدرهٔ ورزاب میرسد.

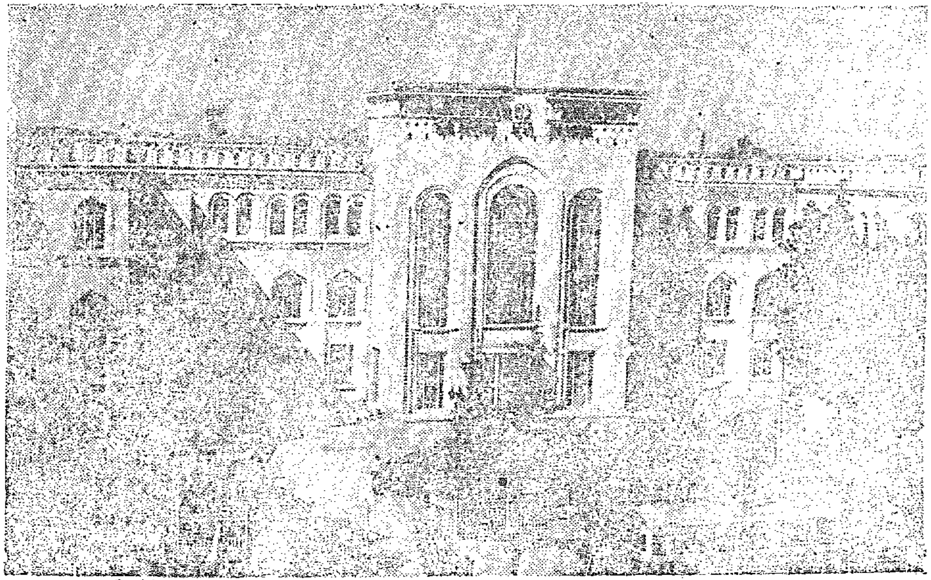
از هر دو جانب این خیابان دهها کوچه‌های خورد و کلان جداشده میروند. شهر استالین‌آباد به سه رایون — مرکزی، راه آهن و دوشنبه جدا میشود.

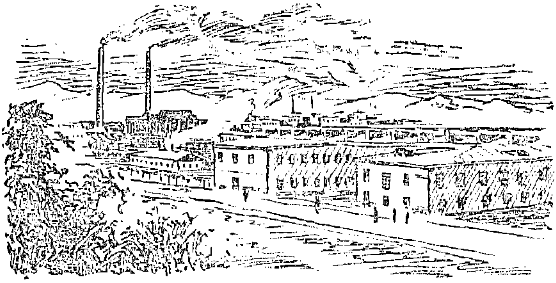
استالین‌آباد — مرکز سیاسی رسپوبلیکه

تمام اداره‌های رهبری کنندهٔ ریسپوبلیکهٔ ساویتئ سوسیالیستئ تاجیکستان در استالین‌آباد تمرکز یافته اند: کمیتیت مرکزئ پرتیهٔ کاموونیستئ تاجیکستان، هیئت ریاست ساویت عالی و ساویت وزیران ریسپوبلیکهٔ ساویتئ سوسیالیستئ تاجیکستان، ساویت خواجگئ خلقئ ریسپوبلیکه، وزارتخانه‌ها، کمیتیت مرکزئ اتفاق لینینئ کاموونیستئ جوانان، ساویت ریسپوبلیکه‌وئ اتفاق‌های کسبه و هاکذا.

سیسیه‌های ساویت عالئ ریسپوبلیکه، پلینوم‌های کمیتیت مرکزی و سیزدهای پرتیهٔ کاموونیستئ تاجیکستان، سیزد و مجلس‌های مشورتئ خادمان صناعت، خواجگئ قشلاق و اربابان علم و مدنیت منتظماً در شهر استالین‌آباد گذرانیده میشوند.

دانشگاه دولتی بنام و. ای. لینین.

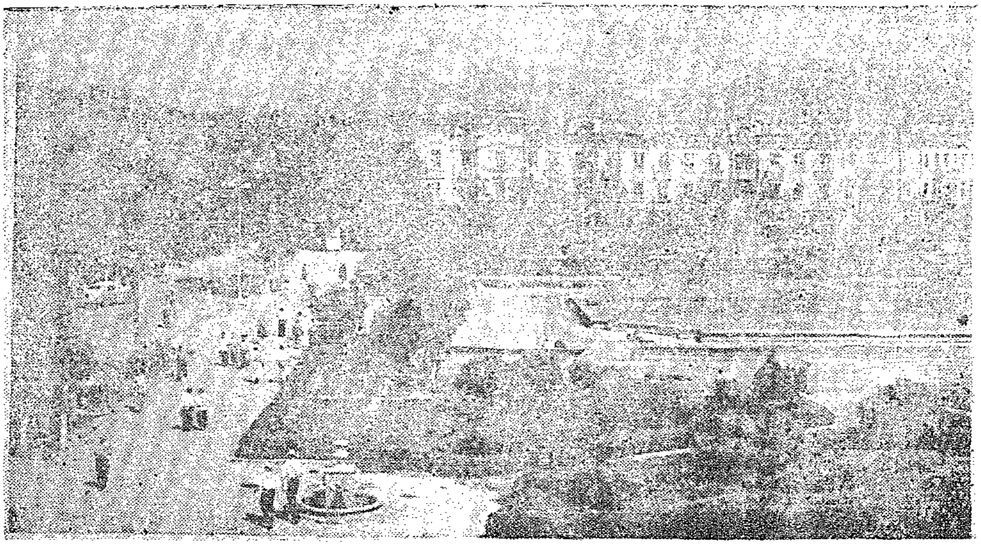

استالین‌آباد ــ مرکز صناعتی ریسپوبلیکه

در سالهای حاکمیت ساویتی در شهری که سابق هیچ یك کارخانه و مؤسسهٔ صناعتی وجود نداشت، دهها فابریك و زاوودها بوجود آمدند.

در میانه‌های سال ۱۹۲۷ یك کامبینات نه‌چندان بزرگ صناعتی عبارت از آسیاب، دستگاههای روغنکشی و صابون‌پزی با یك ایستگاه ایلکتریکی خوردی آغاز به کار کرد. درین کامبنات همگی ۱٤ نفر کار میکرد.

در همین سالها زاوود پخته‌تازه‌کنی بنام کویبشف به کارانداخته شد. در اول این زاوود دو ماشین پخته‌تازه‌کننده داشت که با قوهٔ تراکتور بحرکت دراورده میشدند. دیری نگذشته در نتیجهٔ از نو ساخته‌شدن و با تیخنیکهٔ نو مجهز گردانیده شدن اقتدار آن خیلی بزودی افزایش

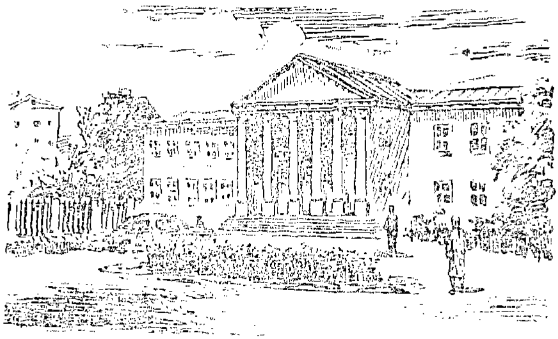

میدان هشتصدسالگی مسکو.

یافت. حالا این زاوود یکی از پیشقدمترین زاوودهای پخته‌تازه‌کنندهٔ ریسپوبلیکه میباشد.
بعداز زاوود پخته‌تازه‌کنی در استالین‌آباد زاوود خشت‌ریزی، فابریك ابریشم‌ریسی، کارخانه‌های درودگری ساخته شدند و بتدریج هر یك از اینها وسعت یافته بخود شکل زاوودرا گرفتند، اینچنین کامبنات پالیگرافی، زاوود چرمگری، زاوود میخانیکئ نان‌پزی، فابریکهای دوزندگی و پای‌افزار و یکرشته مؤسسه‌های دیگر کاپیراتسیهٔ پیشه و هنری بوجود آمد.
از آنجائیکه حالا شوسهٔ کوکتاش میگذرد. در دو جانب راه بزرگ از مؤسسه‌های صناعتی و از خانه‌های معمور استقامتی چندین کوچه‌ها بوجود آمده اند.
در یك میدان بزرگی کارخانه‌های کامبنات بافندگی جا گرفته‌اند که یکی از عمده‌ترین مؤسسه‌های صناعتئ ریسپوبلیکه است. ساختمان این کامبنات در سال ۱۹۳۸ شروع شد و آن هنوز در وقت جنگ به کار درامد و از کارخانه‌های ریسندگی و بافندگئ خود اولین محصول خودرا بمیدان براورد. حالا این کامبنات با اقتدار کامل کار میکند و سالانه میلیان متر متاع ــ ویلویت‌کورد، ماداپالام (صوف پخته) و مالهای دیگر میبرارد.
زاوود گوشت‌ـ‌کانسیرو از فرزندان پنجسالهٔ سوم میباشد. این زاوود محصولات گوناگون کالباسی، گوشتهای دودزده، روغن، گوشت تازه و کانسیروهای گوناگون تیار میکند. در پهلوی

این مؤسسه زاوود شیر شهری، زاوود میخانیکی بنام آرجانیکیدزی بنا یافته‌اند. این زاوود میخانیکی نه‌تنها برای کارخانه‌های نفت استحصال کنندهٔ مملکت ما، بلکه برای کارخانه‌های خارجه نیز قسمت‌های درکاریٔ ماشینه آلات را تیار میکند، زاوود چرمسازی نیز در همین جا بنا یافته است.

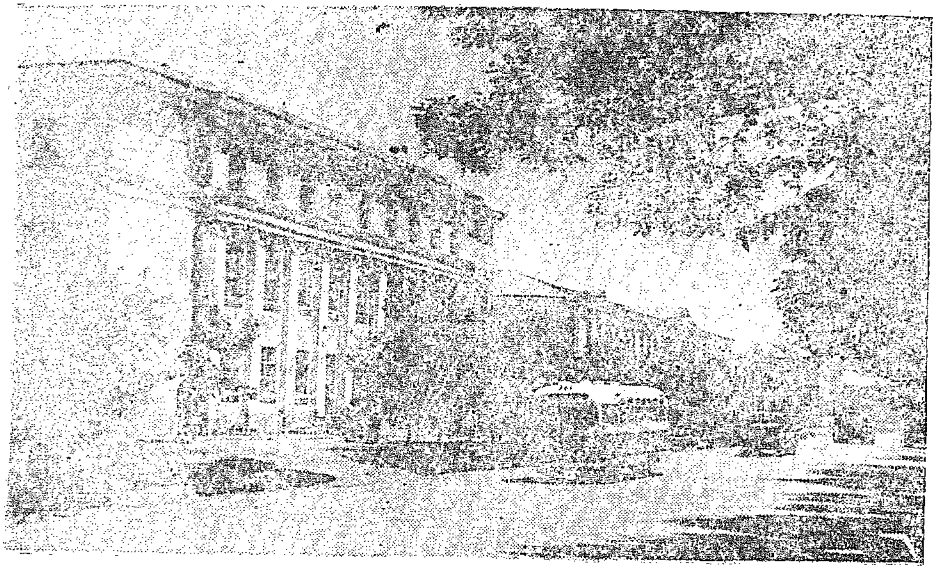
در جای فابریك نه‌چندان بزرگ ابریشم‌ریسی کامبنات بزرگ ابریشم‌ریسی و ابریشم‌وارباقی بوجود آمده‌است که در مقیاس تاجیکستان یکی از بزرگترین مؤسسه‌های صناعتیٔ قبیل خود می‌باشد. در شهر زاوود میخانیکی کار میکند که برای زاوودهای پخته‌تازه‌کننده و به احتیاجات خواجگیٔ قشلاق تجهیزات لازمه‌را تیار میکند. از کارخانه‌های بزرگ به غیر از اینها زاوود «میتال‌شیرپاتریب» و یك رشته کارخانه‌های دیگر را ذکر کردن ممکن است.

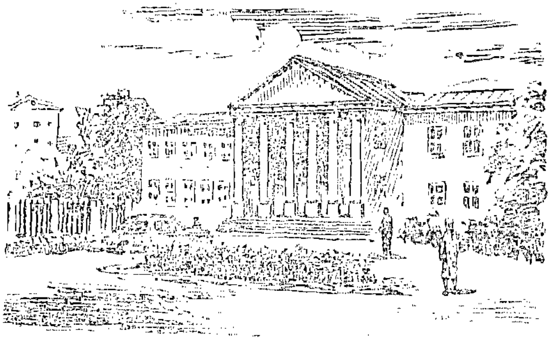
مؤسسه‌های علمی

در سال ۱۹۵۱ در زمینهٔ شعبهٔ تاجیکستان آکادیمیای فنهای س‌س‌س‌ر آکادیمیای فنهای تاجیکستان تشکیل گردید که نه انستیتوت علمی - تدقیقاتی‌را - گیئالوگی، کیمیا، نباتات، زاآلوگی و پاراز-تیالوگی، سیسمالوگی، خاکشناسی، میلیئاراتیوی و آبیاری، تأریخ، آرخیئالوگی و اتنوگرافی، زبان و ادبیات و چهار شعبه - اقتصادی، اینرگیتیکی، شرقشناسی و فلسفه‌را - دربر میگیرد.

رصدخانهٔ استرانومی، ایستگاه بیالوگئ پامیر، ایستگاه خاکشناسی و آبیاریٔ وخش، ایستگاه نباتات-کوهئ ورزاب، سه باغ نباتات: در خاراگ (یکی از بلندترین باغهای کوهئ دنیا)، استالین‌آباد و لیئنین‌آباد و یکرشته مؤسسه‌های خورد دیگر نیز به سیستیم آکادیمیای تاجیکستان میدرایند.

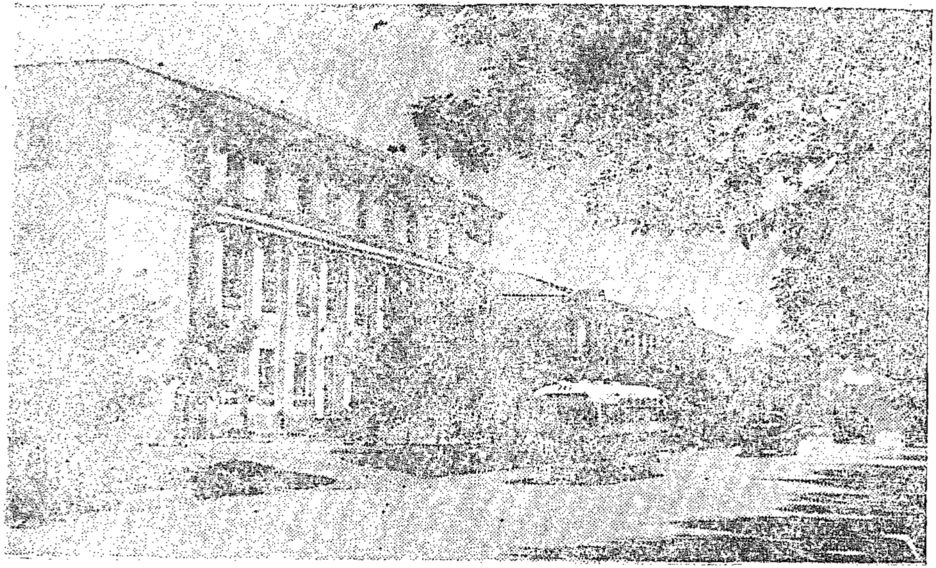
کوچه بنام حنیی

مؤسسه‌های علمی

در سال ۱۹۵۱ در زمینهٔ شعبهٔ تاجیکستان آکادیمیای فنهای س‌س‌س‌ر آکادیمیای فنهای تاجیکستان تشکیل گردید که نه انستیتوت علمی ـ تدقیقاتی‌را ـ گیئالوگی، کیمیا، نباتات، زاآلوگی و پاراز- تیالوگی، سیسمالوگی، خاکشناسی، میلیئاراتیوی و آبیاری، تأریخ، آرخیئالوگی و اتنوگرافی، زبان و ادبیات و چهار شعبه ـ اقتصادی، اینرگیتیکی شرقشناسی و فلسفه‌را ـ دربر میگیرد.

رصدخانهٔ آسترانومی، ایستگاه بیالوگیٔ پامیر، ایستگاه خاکشناسی و آبیاریٔ وخش، ایستگاه نباتات- کوهیٔ ورزاب، سه باغ نباتات: در خاراگ (یکی از بلندترین باغهای کوهیٔ دنیا)، استالین‌آباد و لیننین‌آباد و یکرشته مؤسسه‌های خورد دیگر نیز به سیستیم آکادیمیای تاجیکستان میدرایند.

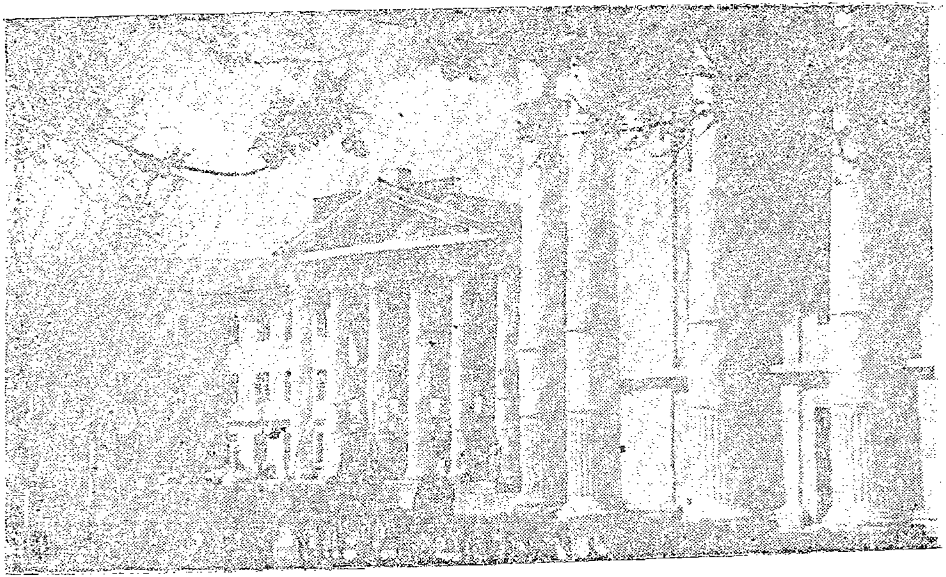

کوچه بنام حینی

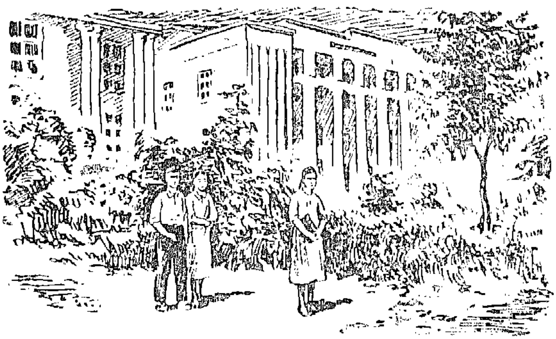
سه انستیتوت علمی تدقیقاتی زراعت، چارپاداری و ویتریناری (بیطاری)، باغداری و تاک‌پروری و کشت‌های سوب ـ تراپیکی با شبکهٔ ایستگاههای تجربه‌وی تکیه‌گاهی خود به سیستیم وزارت خواجگی قشلاق داخلند.

علاوه بر این انستیتوت اپیدیمیئالوگیه ـ گیگینیهٔ وزارت نگهداری تندرستی ر.س.س تاجیکستان، لابراتوریهٔ ماتیریالهای بناکاری و کافیدره‌های مکتب‌های عالی نیز کار علمی می‌برند.

مؤسسه‌های علمی مملکت ما که پیش از برقرار گردیدن حاکمیت ساویتی یکنفر هم صاحب معلومات عالی نداشت، حالا ۱٤۰۰ نفر خادم علمی‌را در بر میگیرند که در بین اینها ۷۰۲ نفر کاندیدات و ۲۵ نفر دوکتور فن موجود است.

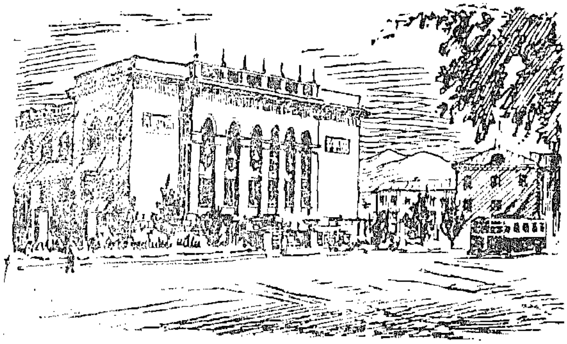

انستیتوت دولتئ طبی بنام ابوعلی سینا

مؤسسه‌های آموزش

در استالین‌آباد ۳۲ مکتب میانه هست که شمارهٔ دانش آموزان آنها بیش از ۲۰ هزار نفراست. در اونویرسیتیت دولتئ تاجیکستان بنام و. ای. لینین، در انستیتوتهای پالیتیخنیکی، خواجگئ قشلاق، پیداگوگی و طبی تقریباً ۷ هزارنفر دانشجویان مشغول تحصیل می‌باشند. ۱۳ تیخنیکوم و دیگر مکتبهای میانهٔ تخصصی هستند که در آنها تقریباً شش هزار نفر پسران و دختران تعلیم میگیرند.

کتابخانه‌های پایتخت

پیش از ریوالوتسیهٔ کبیر سوسیالیستی اوکتبر در تاجیکستان اقلاً یکتا هم کتابخانه نبود. در وقت تشکیل شدن رس‌س تاجیکستان در سال ۱۹۲۹ شمارهٔ کتابخانه‌های خورد به ۱۶۳ میرسید.

درحال حاضر در ریسپوبلیکه شمارهٔ کتابخانه‌های دولتی تا بهزار میرسد که بزرگترین گنجینهٔ کتاب ریسپوبلیکه ـ کتابخانهٔ دولتی بنام ابوالقاسم فردوسی نیز از این جمله میباشد که این کتابخانه حالا تماماً شکل یك کاخ معظم کتاب را گرفته است. در گنجینه‌های این کتابخانه در ۱۱۰ زبان کتابها موجودانـد. از جمله در زبانهای تاجیکی ـ فارسی، عربی و عبرانی کتابهای خیلی نادر و دستنویس‌های زیادی جمع اورده شده‌اند.

در اینجا از آثار اساسگذار نظم کلاسسیك تاجیك ــ ابوعبدالله رودکی، دانشمند بی‌نظیر فیلسوف و شاعر ــ ابوعلی ابن سینا، عالم و طبیب شهیر تاجیك ــ حسین جورجانی (عصر XV) از آثار ادبیات کلاسسیك فارس ـ تاجیك: فردوسی، خیام، سعدی، حافظ و دیگران نسخه‌های مهم جمع آورده شده اند.

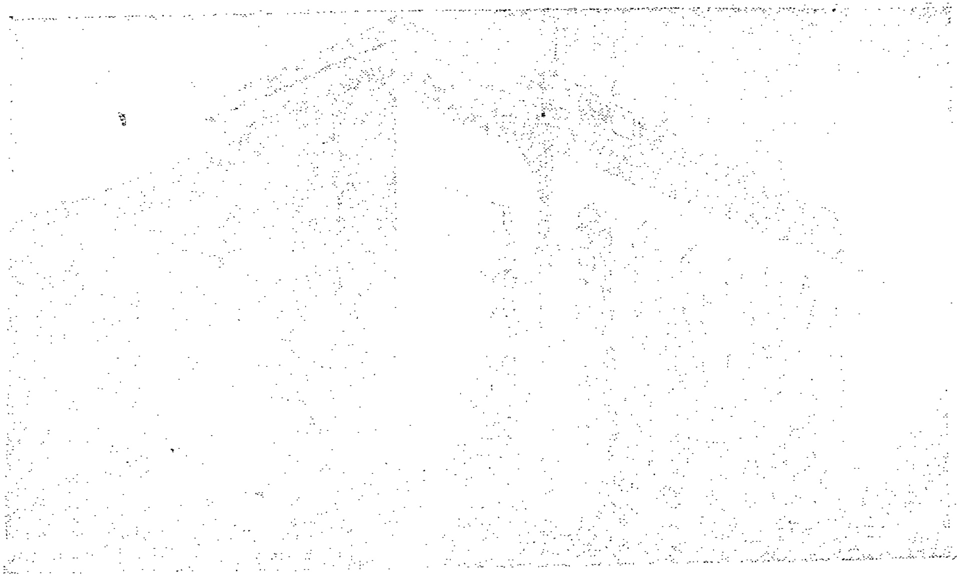
هر روز از دانشجویان مکتب‌های عالی و تیخنیکوم‌ها، از روشنفکران شهر، کارگران و خدمتچیان هزاران نفر درین کتابخانه مشغول مطالعه میباشند.

در این کتابخانه تمام کتابهای نو، روزنامه و مجله‌هائی که در اتفاق ساویتی و در خارج نشر میشوند، موجود است.

در اینجا برای مطالعه‌کنندگان تمام وسائل مدنی حاضر و مهیاست.

در طرف چپ طبقهٔ اول شعبهٔ کشورشناسی جا گرفته است که این شعبه بقریبی تشکیل یافته است. در این شعبه تمام ادبیات عائد بتاجیکستان جمع آورده شده است. وقتیکه به طبقهٔ دوم برامدیم، ما به تالار بزرگ با نور آفتاب روشنی داخل میشویم که این زال کاتالوگها ــ فهرست کتابهاست. در اینجا، مخصوصاً در شعبهٔ کتابیات که برای دادن هرگونه معلومات‌های عائد به کتاب‌ها بطرز خیلی خوبی تشکیل شده است، خوانندگان هر کتابیرا که لازم دارند، بزودی و بآسانی یافته می‌توانند.

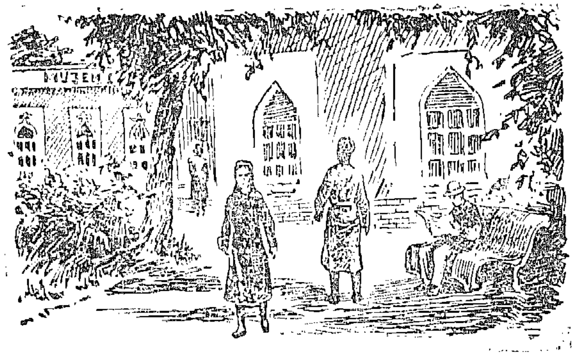
زال‌های اساسی برای مطالعه‌کنندگان نیز

کتابخانهٔ دولتی ریسپوبلیکهوی بنام فردوسی

در طبقهٔ دویم جا داده شده‌اند. برای جوانان و اینچنین برای خادمان علمی زالهای مخصوصی تشکیل کرده شده‌اند. در اینجا زال مخصوصی نیز هست که در آن منتظماً شب‌نشینی‌های ادبی، کانفرینسیه‌های خوانندگان تشکیل کرده شده و در موضوعهای گوناگون معروضه‌ها خوانده میشوند. در زالهای خیلی زیبا و خوب طرف پیش برای نمایش‌دادن کتابهای نوین نمایشگاهها تشکیل کرده شده‌اند.

در پایتخت جمهوریت کتابخانهٔ شهری بنام ابوالقاسم لاهوتی، کتابخانهٔ کودکان بنام ماکسیم گورکی و در حضور کلوبهای کارگری کتابخانه‌های رایونی نیز کار میکنند. در حضور هر یك مکتب عالی و هر یك مکتب میانه نیز کتابخانه‌های مخصوص هستند.

موزی‌های ریسپوبلیکه

در کوچهٔ بنام لینین در بنای مخصوص موزیٔ تأریخی-کشور شناسی ریسپوبلیکه جا گرفته است. درین موزی عائد بتأریخ خلق تاجیك ماتیریالهای خیلی پر قیمت جمع آورده‌شده ماتیریالهای اتنوگرافی، لوازمات خانه‌گی، آلات قدیمهٔ موسیقه‌وی بنمایش گذاشته شده‌اند. در اینجا اسباب و انجامهای شخصی، فوتوگرافیه و سندهای متعلق به اشتراك کنندگان فعال در مبارزه برای حاکمیت ساویتی در تاجیکستان و قهرمانان جنگهای وطنی نیز جمع آورده شده اند. در مدت دوام ۲۳ سالهٔ موزی اشیای نمایش داده شوندهٔ آن از ۱۷۰۰ تا به ۲۷ هزار عدد رسیده-است.

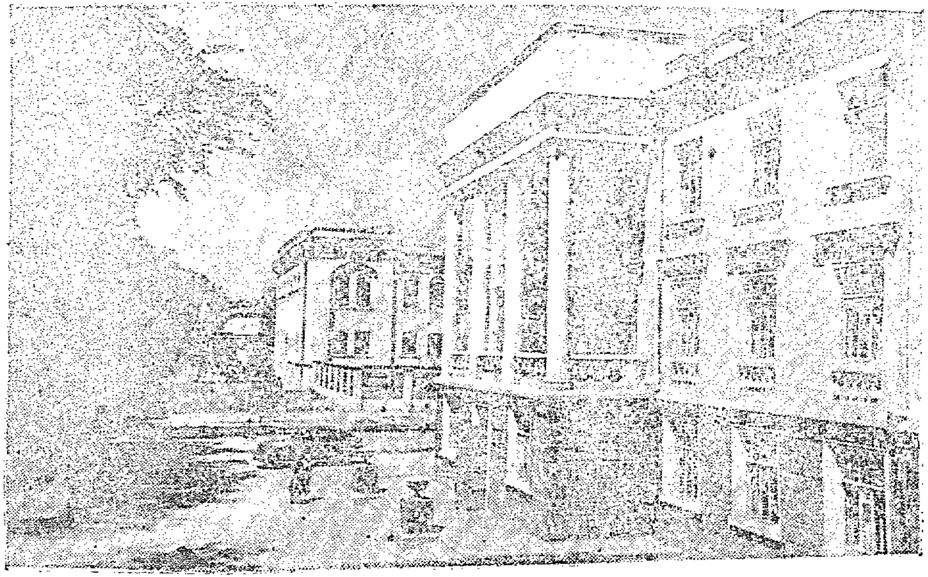
مراق و هوس محنتکشان بتماشای این موزی

سال بسال میافزاید. در سال ۱۹۵۱ این موزی‌را ۲۱،۳۶۵ و در سال ۱۹۵٦ – ۱۲۳۰۰۰ نفر تماشا کرده اند. در دو سال آخر جلدهای اول و دوم «اخبارات» موزی نشر گردیده است که در آنها عائد بمسئله‌های تأریخ، آرخیئالوگیه واتنوگرافیه مقاله‌های تدقیقاتی نشر گردیده و حالا جلد سوم «اخبارات» بنشر تیار کرده میشود که در آن خاطره‌های اشتراك کنندگان فعال مبارزه برای برقرار شوئ حاکمیت ساویتی در تاجیکستان نشر خواهند شد.

در ۲۳ زال این موزی ماتیریالهائی جمع آورده و بمعرض تماشاگذاشته شده اند که از تاریخ خلق تاجیك، از انکشاف مدنیت آن از زمانهای خیلی قدیم تا بزمان ما صحبت میکنند.

یکی از بزرگترین زالهای موزی بنمایش اثار ایجادیات بدیعی ـ صنعتیع خلقی تخصیص داده شده است. مجموعه‌های خیلی مکمل سوزنی‌های دستدوز، جامه‌ها و آلات موسیقهٔ خلقی جمع آورده شده اند.

در محفظه‌های شیشه‌بندی که در میانهٔ زالها جا داده شده‌اند، ظروفات مسین کنده‌کاری کرده شده با نقش و نگارهای خیلی زیبا و مرکب بتماشا ـ گذاشته شده اند که از طرف صنعتکاران ماهر خلق تاجیك با ذوق و عشق مخصوصی بجا آورده شده اند. لطافت و نفاست صنعت زینتهای زنانه و دیگر اسبابهای زرگری دقت تماشابین‌را مخصوصاً جلب میکنند.

کوچهٔ بنام و. ای. لینین.

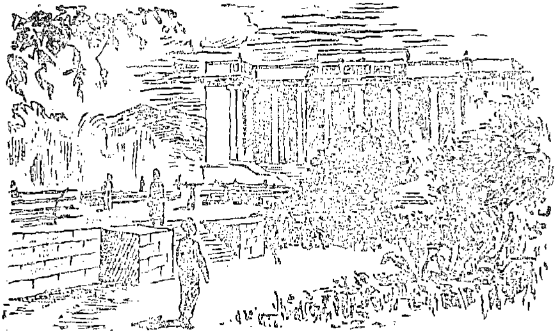
در نمایشگاه مخصوص دیپلوم بین‌الخلقی بمعرض تماشا گذاشته شده است که موزی در سال ۱۹۳۷ در پاریس گرفته است. در این دیپلوم با میدل طلا مکافاتانیده شدن استادان کنده‌کار خلقئ تاجیک قید کرده شده است.

زال هدیه و یادگاریهائیکه بمناسبت جشن بیست و بیست‌وپنج سالگئ رس‌س تاجیکستان از طرف خلق‌های اتفاق ساویتی تقدیم کرده‌شده‌اند، خیلی جالب دقت میباشند: گلدان بزرگ نقشین هدیهٔ اهالئ مسکو، قالین‌های استادان تورکمن، قرغز، اوزبیک و قزاق، جعبه و صندوقچه‌های گوناگون، آلبومهائی که بدرون آنها تبریکنامه‌ها جا داده شده اند، اشیاهای فلزئ کنده‌کاری کرده شده از این قبیل میباشند. هدیه و یادگاریهای دوستان خارجی نیز در اینجا بنمایش گذاشته شده‌اند.

موزئ دولتئ صنعت‌های قلمی، نقاشی ورسامئ تاجیکستان نیز در همین کوچه واقع است. این موزی بنام کمال‌الدین بهزاد نامیده شده است که نمایندهٔ برجستهٔ مکتب نقاشئ هرات بوده در ترقی و انکشاف نقاشئ عصر میانگئ خلق‌های آسیای میانه، آذربایجان و ایران نیز رول بزرگی بازی کرده است. در موزی آثار برجستهٔ رسامان کلاسیکئ روس و آثار هنرمندان و صنعت‌کاران معاصر تاجیکستان نیز جمع آورده شده اند.

در زالهای موزی تصویر و نقاشی‌های خادمان

خدمت‌نشانداده صنعت رس‌س تاجیکستان ــ م. خوش‌محمدف و س. ك. زخرف، رسام عشورف، نمونه‌های جالب توجه صنعت استادان خلقی ــ خادم خدمت‌نشانداده صنعت رس‌س تاجیکستان ی. براتبیکف، استادان کنده‌کار م. باباجانف، ع. غفورف، س. نورالدینف و دیگران نیز جمع آورده شده‌اند. موزی برای نمایش‌دادن نمایش‌گاه‌های سیار خود هر زمان برایونها میبراید.

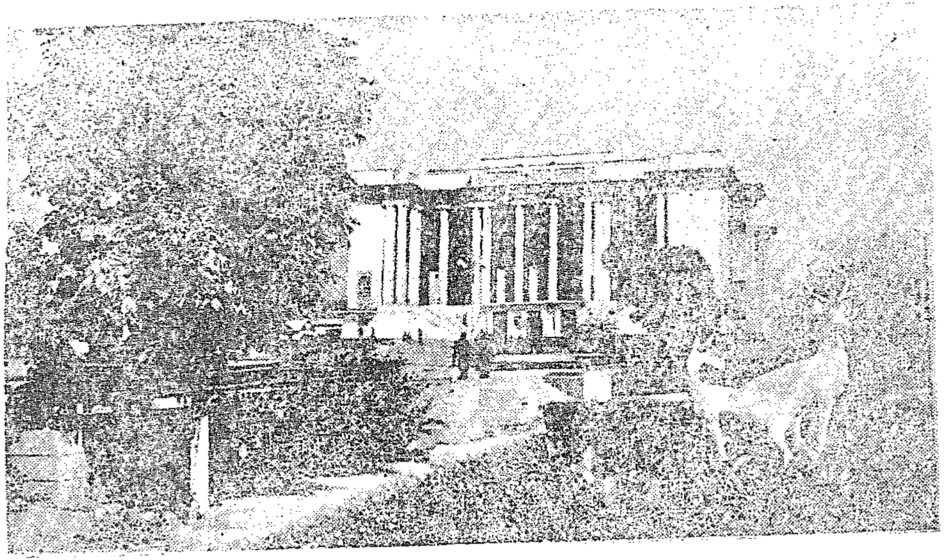

تیاترهای پایتخت

خلق تاجیک سرود، رقص، موسیقی و صنعت تیاتری‌را دوست میدارد. اما در سالهای تیره‌وتار حاکمیت امیر بخارا، حکومت استبدادیٔ تساری و حکمفرمائی جهالت‌پرستیٔ فیئادالی خلق از ظاهر نمودن و بمیدان گذاشتن قابلیت و استعداد خود محروم بود.

اولین تیاتر موسیقه‌وی ـ درامه‌وی، کسبی (حرفه‌ئی) در اینجا در سال ۱۹۲۹ در زمینهٔ حوضهٔ هوسکاران بدیعی بوجود آمد.

حالا در ریسپوبلیکه هشت تیاتر کسبی (حرفه‌ئی) و فیلارمونیای دولتیٔ به نشان بیرق سرخ محنت سزاوار گردیدهٔ تاجیکستان هست که چار کالّلیکتیف موسیقه‌وی‌را دربر میگیرد.

تیاتر دولتی اوپرا و بالت تاجیکستان بنام ص. عینی.

تیاتر دولتی نشان لینین‌دار اوپرا و بالت بنام صدرالدین عینی ۱۵ سال پیش از این تأسیس یافته است. این تیاتر در مدت دوام ۱۵ سالهٔ خود یکرشته اوپرا و بالت‌های تاجیکی را بتماشا گذاشته‌است: از جمله اوپرای «کاوهٔ آهنگر»، «شورش واسع» و بالت «لیلی و مجنون» س. بالاسانیان، اوپرای «طاهر و زهرا»، بالتهای «دو گل» و «دلبر» لینسکی، و «پولاد و گلرو» نام اوپرای آهنگساز جوان تاجیك ش. سیف‌الدینف و دیگرها. این تیاتر اوپراهای کلاسیکی روس و آوروپای غربی را، از جمله: »ییوگینی آنیگین»، «ماتکهٔ قره‌مشاق» («بی‌بی پیك»)، «مازیپا»، «فائوست»، «ابلیس»، «ایثولانتا»، «ریگولیتتو»، «آئیدا»، «کنیاز ایگور»، «چیثو-چیثو-سان» و دیگرها؛ بالت‌های: «دریاچهٔ قوان»، «لالهٔ سرخ»، «فوارهٔ باغچه سرای»، «اسمیرالدو»، «دون کیخوت» و دیگرهارا به صحنه گذاشته است.

در حیات تیاتری ریسپوبلیکه یکی از مقامهای اساسی‌را بطور لایق و سزاواری کاللیکتیف تیاتر دولتی ـ آکادیمیکی نشان بیرق سرخ محنتدار درامه‌وی بنام ابوالقاسم لاهوتی اشغال مینماید.

هنوز درسال ۱۹۳۳ اولین‌پیسهٔ تاجیکی ع. عثمانف بنام «مبارزه» به صحنه گذاشته شد. این اثر بمبارزه برای حیات نو روشن سعادتمندانه بخشیده شده بود. در تشکیل یافتن و بحالت یك تیاتر کسبی (حرفه‌ئی) درامدن این کاللیکتیف از

منظره‌ئی از بالت «دلبر».

یکطرف انکشاف دراماتورگیهٔ جوان ملی و از طرف دیگر در هنروری ترقی و پیشرفت کردن هنرپیشگان آن اهمیت خیلی بزرگی داشته است. به صحنه گذاشته‌شدن این قبیل‌پیسه‌ها: «تهمت» س. سیدمراد، «شورش» د. فورمانف، «شادمان» و «کلتکداران سرخ» ساتیم الوغ‌زاده، «رستم و سهراب» ع. پیرمحمدزاده و والکنشتین، «مکر و محبت» شیللیر، «اوتیللو» ی شیکسپیر و یکرشته اثرهای دیگر برای آرتیستان نوکاری که معلومات مخصوص صحنه‌وی نداشتند، نه‌اینکه در عالم صحنه یك تجربهٔ عملی، بلکه بمنزلت‌مکتب استادی و مهارت گردیدند. این تجربه به کاللیکتیف تیاتر امکان داد که پس از تکمیل نمودن هیئت خود اثرهای خیلی مهم‌را با موفقیت تمام به صحنه گذارد. این هنرمندیٔ آرتیستان تیاتر نه‌فقط در خود تاجیکستان، بلکه در سالهای ۱۹٤۱ و ۱۹۵۷ در اثنای نمایشهای دهروزهٔ صنعت تاجیکستان در مسکو نیز شایستهٔ تحسین سزاوار تماشابینان گردید.

در بین اثرهائیکه کاللیکتیف این تیاتر به تماشا گذاشته است، «چشمهٔ گوسفندان» لؤپی-دی-واگه، «بیمار ساخته»، مولییر، «اوتیللو»، «شاه لیر» و «رومیئو-جولیئتو»-ی شیکسپیر موقع مخصوصی اشغال میکنند. در ریپرتوآر این تیاتر اثرهای صحنه‌وی، کلاسسیکان روس و ساویتی (از آنجمله «مفتش» گوگول و «صدای آمریکا»-ی لاورینف و دیگران)، موقع مستحکمی اشغال کرده اند.

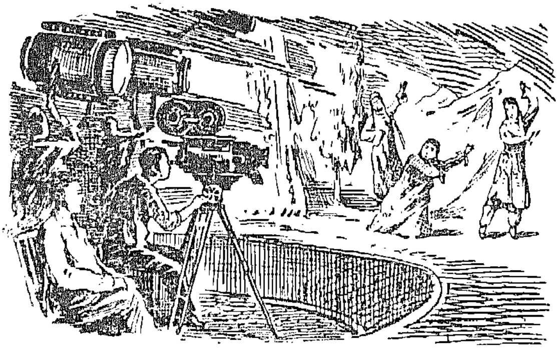
بنای تیاتر دولتئ اکادیمیکئ درامه‌وی بنام ابوالقاسم لاهوتی.

در استالین‌آباد تیاتر درامه‌وئ روس نیز کار میکند که بنام شاعر مشهور روس ولادیمیر مایاکووسکی نامیده شده است. این تیاتر نیز اثرهای کلاسسیکان دراماتورگیهٔ جهانی و نویسندگان کلاسسیك و معاصر روس‌را بتماشا میگذارد.

در شهر استالین‌آباد سیرك دولتی و دوازده کیناتیاتر زمستانی و تابستانی کار میکند.

در زمان ساویتی مدنیت کسبئ موسیقه‌وی و سرودخوانی‌های عمومی—خور نیز رواج یافته‌است. آثار آهنگسازان تاجیك ز. شهیدی، ش. باباکلانف، ف. صالییف، ش. سیف‌الدینف و دیگران از طرف آرتیستان و کالليکتيف سرايندگان فیلارمونیای دولتی سروده میشوند و بواسطهٔ رادیو پهن میگردند.

در سال ۱۹٤۰ در تاجیکستان اتفاق آهنگسازان—کامپوزیتوران ساویتی تشکیل گردید.

کینوستودیهٔ استالین‌آباد

بیش از ۲۵ سال است که کینوستودیهٔ فیلم‌های بدیعی و خرونیکئ استالین‌آباد موجود و مشغول کار است.

اولین کینوژورنال تاجیکی در سال ۱۹۲۹ بخشیده به انجمن فوق‌العادهٔ ساویت‌های تاجیکستان براورده شده بود. از پس این فیلم‌های سندئ دراز و کوتاه‌میتراژ پی در پی هم بمعرض تماشا برامدند که فیلم‌های «در راه کاللیکتیفانیدن»، «از پخته تا متاع-گزوار»، «از پازه تا تراکتور»، «کرم طلائی» و دیگران از همین قبیل میباشند. چند سال بعد کینوستودیه به تیارنمودن فیلم‌های سندئ کامل شروع کرد که فیلم‌های «کلتکداران سرخ»، «ساختمان وخش» «پنجسالگئ تاجیکستان

ساویتی»، «رسپوبلیکهٔ اتفاقئ هفتم» از همین جمله میباشند.

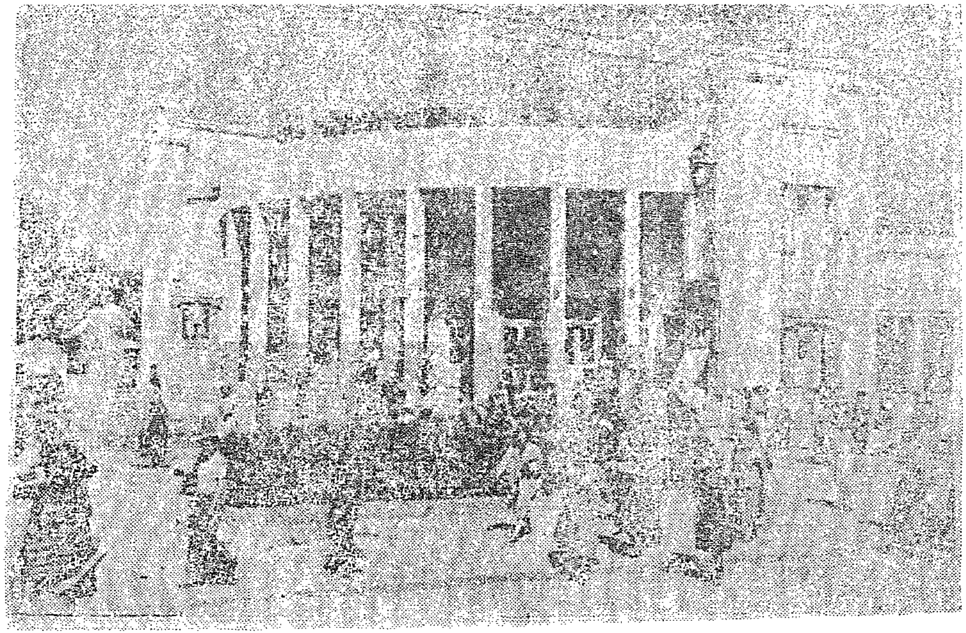
در سال ۱۹۳۲ در کینوهای مملکت اولین فیلم بدیعی بنام «زمانیکه امیرها میمیرند» نمایش داده شد. در همان سال صورت-عکس برداری «مهاجر» نام فیلم بدیعی سر شد که در سال ۱۹۳۶ به صحنه‌های مملکت برامد.

در سال ۱۹۳۹ کینوستودیهٔ استالین آباد یکچند فیلمهای سندی و اوچرکهارا به میدان براورد که «بام جهان»، «راه پامیر»، «ارادهٔ خلق»، «دوشنبه ـ استالین‌آباد»، «کانال حصار» و «جوانان کالخوزی» و غیره از همین قبیل میباشند.

درسال ۱۹٤٦ کینوستودیهٔ استالین‌آباد باهمراهئ ستودیهٔ مرکزئ فیلمهای سندی «تاجیکستان» نام فیلم پرمیترا‌ژرا بمیدان براورد که در صحنه‌های اتفاق ساویتی و بسیار مملکتهای جهان بتماشا گذاشته شد. این فیلم در سال ۱۹٤٦ در کینو فیستیوال بین‌الخلقی در وینیتسیه به نشان برنجی و دیپلوم فخری سزاوار گردید. در سال ۱۹۵۲ فیلم «تاجیکستان» سزاوار مکافات استالینی شد.

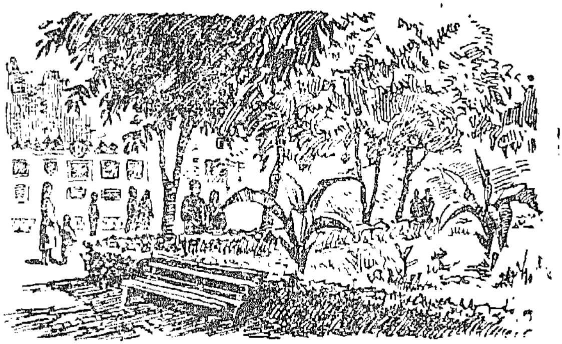
در سالهای آخر این ستودیه فیلمهای سندی، بنام «تاجیکستان ساویتی» کینو-ژورنالها می‌برارد و بهترین فیلمهای بدیعی ساویتی و مملکتهای خا-رجی‌را بزبان تاجیکی نقل میکند.

در روزهای نمایش دهروزهٔ ادبیات و صنعت تاجیکستان که در ماه آپریل سال ۱۹۵۷ در مسکو

کینوتیاتر بنام ماکسیم گورکی.

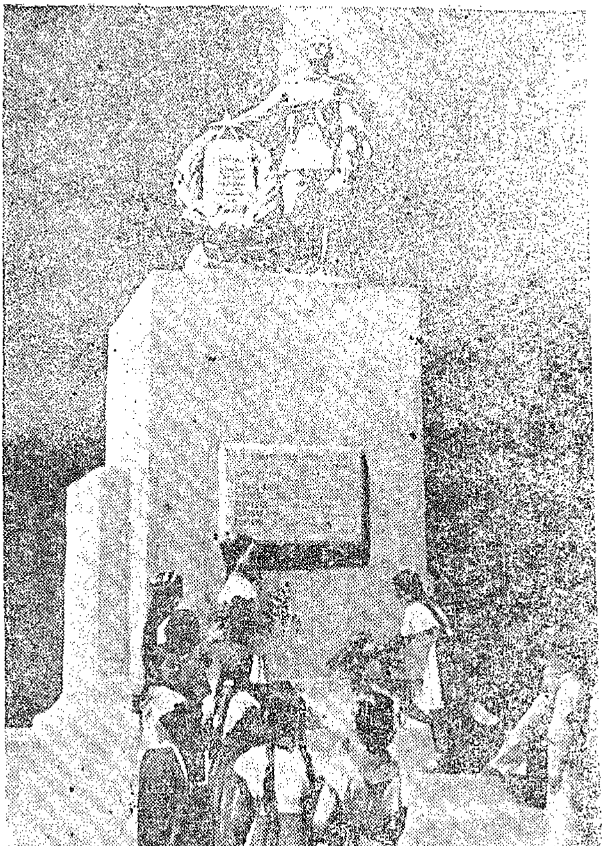
گذرانیده شد، فیلم‌های نو بدیعی ستودیهٔ استالین‌آباد ــ فیلم‌بدیعی تاریخی - انقلابی «داخونده» و کومیدیهٔ رنگهٔ موسیقه‌وی «سرود لاله» و بنام «آدمان مملکت آفتابی» یك فیلم نو سندی بتماشا گذاشته‌شد. در روزهای نزدیك این کینوستودیه فیلم‌های‌نوی بمیدان میبرارد که «وظیفهٔ عالی» و «معلوماتها منتظماً میآیند» از همین قبیل است. در کینوستودیه عکس‌برداری فیلم بدیعی در بارهٔ سرآمدنظم کلاسیکی تاجیك ــ ابوعبدالله رودکی سر شده است.

پارکها ـ باغهای عمومی

در خیابان بنام لینین پارک مرکزی مدنیت و استراحت واقع است. این پارک تقریباً مساحهٔ ۲۷ هیکتار را دربر میگیرد. در پارک کینوتیاتر «کامسامول» کار میکند. درینجا در یک میدان عمومی صحنهئی ساخته شده است که در آن در موسم تابستان با اشتراک بهترین آرتیستان پایتخت و آرتیستان تودههای سیاری که از شهرهای دیگر میآیند، کانسیرتها داده میشود. در پارک گشت و سیرهای عمومی، کارناوالها، ملاقات با پیشقدمان استحصالات و خواجگی قشلاق گذرانیده میشود.

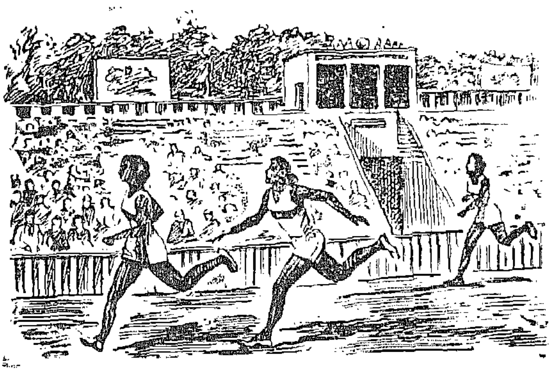
در مرکز پارک در بالای پایهٔ از سنگخارا ساختهشدهٔ بلندی هیکل اساسگذار پرتیهٔ کاممونیستی و حاکمیت ساویتی ـ ولادیمیر ایلیچ لینین

قبرستان برادری شهیدان راه آزادی در باغ
مدنیت و استراحت شهری بنام لینین.

میایستد. در باغ اینچنین بمبارزانی که در جنگها با باسمه‌چیان کشته گردیده‌اند، هیکل گذاشته‌شده و نویسنده ص. عینی نیز در اینجا دفن کرده شده است.

در پهلوی باغ مدنیت و استراحت بنام لینین باغ خانهٔ افیتسیران آرمیهٔ ساویتی جا گرفته است، که درهای آن بتمام محنتکشان شهر همیشه کشاده است. در رایون راه‌آهن شهر نیز پارکی هست. در شهر باغ مخصوص پیانیران نیز هست.

استادیئونها

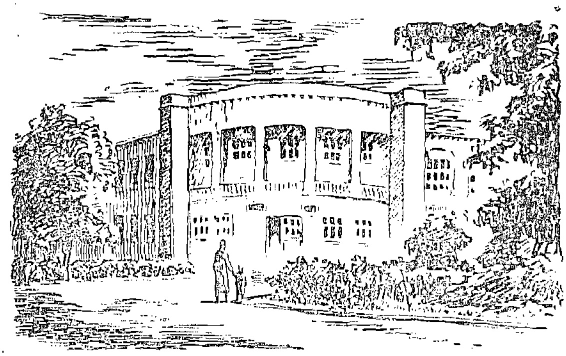
شهر سه استادیئون و چندین میدانهای ورزشی دارد.

استادیئون «دینامو» از اولین استادیئونهائیست که در شهر بنا یافته است. این استادیئون در کوچهٔ بنام شیوچینکو واقع میباشد. جایهای به نشستن تماشابینان مخصوص آن تقریباً گنجایش سه هزار نفررا دارد. در اینجا میدان توب‌باری، راهها برای دویدن، کورتهای تیننیسی، میدانچه‌های مخصوص ببازئ والیبال و باسکیتبال و میدانچهٔ گمناستی موجود میباشد. هزاران استالین‌آبادیها تریبونه‌های استادیئون بنام فرونزه‌را که در سال ۱۹۵۵ بنایافته بود، پر میکنند. این بزرگترین ساختمان ورزشئ ریسپوبلیکه میباشد. این استا-

دیئون دو میدان فوتبال‌بازی، چندین کورت تینیسی، میدانچه‌های والیبال و باسکیتبالبازی دارد که موافق آخرین طلبات تیخنیکهٔ ورزش بنایافته اند. برای‌شستوشو دوشها ساخته شده و بناهای گوناگونی نیز دارد. در اطراف استادیئون درخت‌ها شینانده و سبزه‌زار زیبائی بوجودآمده است.

ساختمان استادیئون هنوز تمام نشده است. در اینجا باید زال ورزش، برای غوطه‌وری حوض مخصوص و یک رشته تجهیزات دیگر ورزشی بنا۔کرده شوند.

در کوچهٔ «پارتیزانهای سرخ» استادیئون خیلی خوب مجهز شدهٔ «اسپارتاک» هست. در نزد کامبنات ابریشم‌بافی و در فرودگاه (آیرودرام) شهر نیز استادیئونها هستند. در کامبنات بافندگی و در مؤسسه‌های دیگر نیز استادیئونها ساخته میشوند.

مؤسسه‌های نگاهداریٔ تندرستی

در دوشنبهٔ کهنه هیچ یك بیمارخانه‌ئی وجود نداشت. تمام بیماری‌ها را در اینجا طبیبان نادان و عزائم‌خوانها «معالجه» میکردند. تراخؤما، مالاریا آفت بزرگ مردم این سرزمین بودند. مرامرئ آدمان خصوصاً کودکان فوق‌العاده زیاد بود.

اکنون استالین‌آباد بیمارخانه‌های مکمل و مجهز رسپوبلیکه‌وی و شهری دارد که آنها شعبه‌های گوناگون و در همه ساحه‌ها خادمان طبئ عالی تخصص دارند. در شهر یکچند معالجه‌خانه‌ها، گوسپتال معالجهٔ جراحی، دو تولدخانه، بیمارخانهٔ بیماریهای گذرنده، بچگانه، بیمارخانه برای معالجهٔ کلی و امثال‌آن، دیسپانسیرها برای معالجهٔ بیما-ریهای سل و سرطان (راك)، معالجه‌خانهٔ فیزیئولوگی

دندانسازی و دندان معالجه‌کنی موجود است.
اکثر مؤسسه‌های صناعتی شهر در حضور خود پونکت‌های طبی مخصوصی دارند. هواپیمایان طبی به رایون‌های تاجیکستان مدد فوری طبی میرسانند.
از طرف شبکهٔ وسیع مؤسسه‌های طبی بچگانه به تندرستی کودکان همه طرفه نظارت کرده میشود.

میدان اسپ‌دوانیٔ استالین‌آباد

در یک کنار شهر استالین‌آباد در «دیههٔ نو» در میدان خیلی فراخ و بزرگی میدان اسپ‌دوانیٔ استالین‌آباد بنام ت. ت. شاپکین واقع است. درین‌جا در موسم‌های بهار، تابستان و تیرماه مسابقه‌های ورزشیٔ سوارهٔ گوناگون گذرانده میشوند. این میدان اسپخانه‌های خیلی خوب دارد.

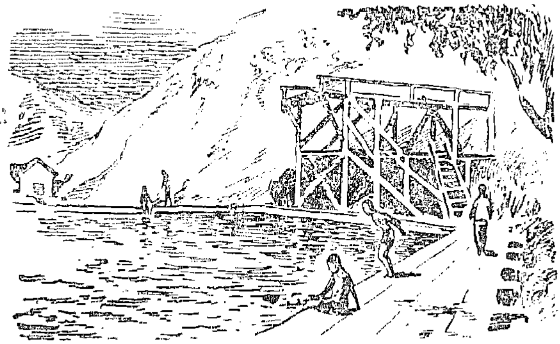
باغ نباتات

در رایون دوشنبهٔ شهر استالین‌آباد باغ نباتات (باتانیکی) آکادیمیای فنهای تاجیکستان واقع است، که اساس آن در سال ۱۹۳٤ گذاشته شده است.

از طرف کالیکتیف خادمان علمی این باغ بیش از دو هزار رستنی‌های مملکتهای گوناگون دنیا آموخته و تدقیق کرده‌شده مجموعهٔ درختها، بوته‌ها گیاه و علف‌های گوناگون جمع آورده شده است. بسیاری درخت و بوته‌های خودروی محلی پرورش کنانیده اهلی گردانده میشوند.

به این باغ نباتات از مملکتهای دوردست خیلی درختها آورده شده‌اند. در بین آنها درخت زرنگ تنومند جالب دقت میباشد، که چوب آن فوق‌العاده سخت بوده برگهای سبربر دارد. غیر

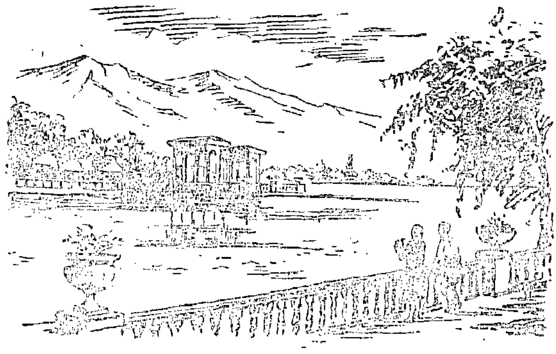
از این باز چندین درخت‌های عجائب دیگر پرورا -
نیده شده‌اند.
کالکتیف خادمان باغ نباتات خیلی وقت بود که برای پرورش نمودن نهالهای ایوکالیپت کوشش و محنت میکرد. نهایت‌محنت آنان با موفقیت بانجام رسید. نهالهای ٤٧ نوع این درخت به‌هوایه رسانیده شده بیشتر از هزار نهالچه برای پرورش کردن به کالخوزهای ریسپوبلیکه، داده شده است.
در باغ نباتات ایوکوممیا نام رستنئ ختائی پرورش کرده میشود که ماده گوتتاپیرچه دارد. باغ نباتات در تاجیکستان اهمیت صناعتی داشتن این رستنی‌را اثبات نموده و برای پرورانیدن آن چاره‌های لازمهٔ آگرانومی - تیخنیکیرا ترتیب داده است.
باغ نباتات باتمام باغهای نباتاتی و مؤسسه‌های علمی - تدقیقاتئ چه ساویتی و چه خارجی تخم‌های رستنی و درختها مبادله میکنند. تخم درختها، رستنی - های بوته‌گی، گیاه و علف‌های گوناگون منتظماً بباغهای نباتاتئ مسکو، لنینگراد، مینسك، کییف، ریگا، اوژگورود، ولادیواستوك، تومسك، سوچی، راستاف دردان، ژیتومیر و شهرهای دیگر فرستاده میشوند. باغ نباتاتی از مملکتهای چیخواسلاواکیه، بولغاریه، پولشا، رومانیا، وینگریه، ختای، آمریکای شمالی و جنوبی، آوسترالیه و از مملکتهای دیگر هروقت پاسیلکه‌ها گرفته میایستد.

در آبهای گرم گلپسته

در فاصلهٔ پانزده کیلامیتر از استالین‌آباد، در یک موضع کوهستانی، در دیهٔ گلپسته دریاچه‌ئی واقع است که آبش مادهٔ گوگرد دارد. این آب در مدت تمام سال همیشه ۱۹ — ۲۰ درجه گرمی دارد.

شناگران استالین‌آباد از این نعمت مفت طبیعت استفاده کرده‌اند. در اینجا حوض بزرگی ساخته شده است که ورزشکاران پایتخت در همه موسم‌های سال، به چگونگی هوا نگاه نکرده در آنجا شناوری را مشق میکنند.

دریاچهٔ کامسامولان

سابق اینجا میدان خالی‌ئی بود. آفتاب گرم همهٔ سبزه‌ها ئیرا که در اول بهار در اینجا میسبزیدند، میسوزاند.

در سال ۱۹۳۹ با تشبث کامسامولان و جوانان استالین‌آباد در اینجا برای ساختن دریاچهٔ صنعی کار سر شد. این دریاچه‌را «دریاچهٔ کامسامولان» نامیدند. بعد از تمام کردن کارخود همهٔ محنتکشان شهر باینجا آمده کار میکردند.

اینجا حالا باندازهٔ شناخته‌نشونده‌ئی تغییر یافته‌است. سطح هموار کبود آب این دریاچه مساحهٔ به بیست هیکتار برابری‌را فراگرفته است. در اطراف آن پارک خیلی زیبا و دلکشائی بوجود آمده است، که خیابانهای پرسایهٔ سبزوخرمی دارد.

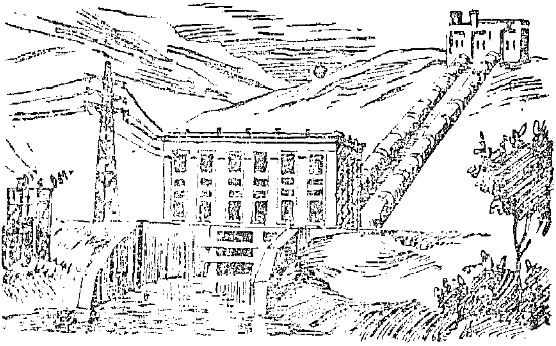
دریاچهٔ کامساموِلان.

دریاچهٔ کامسامولان جای محبوب استراحت و دمگیری اهالی استالین‌آباد گردیده است. دهها هزار ساکنان شهر در روزهای استراحت با خانواده‌های خود باینجا میآیند.

در دریاچه ایستگاه قییق‌رانی جمعیت ورزشی «اسپارتاک» کار میکند. درینجا برج آببازی نیز ساخته شده است، که شناگران از آنجا به آب میجهند.

برای گردش در دریاچه کشتی خوردی بنام «پیشانیر» وزورقها هستند. در کنار دریاچه برای در آفتاب خوابیده معالجهٔ آفتابی‌کردن شناوران و استراحت‌کنندگان میدان مخصوصی ساخته شده‌است. برای استراحت‌کنندگان ریستوران، بوفیت‌ها. دوکانها و برای فروختن آبهای معدنی و میوه‌گی و بستنی (مه‌راژنی) کوشک (پاولئون)ها موجودند.

در باغ ساحل دریاچه صحنه‌ئی ساخته شده است که همیشه آرتیستان شهر و توده‌های هوسکاران بدیعی کارخانه‌ها و مؤسسه‌های شهری در اینجا هنرنمائی میکنند. برای ورزش و رقص نیز میدانهای مخصوص ساخته شده اند.

آبشار ورزاب

خط راه آسفالتی از پیش زاوود سیمان گذشته لب-لب کانال بیتانی کرده‌شده پیش میرود. این راه ماراً به درهٔ زیبا و خیلی‌خوش منظرهٔ ورزاب میبرد. بیست‌وشش سال پیش به اینجانب فقط باپیرهه‌های تنگ کوهی آمدن ممکن بود. در سال ۱۹۳۱ باینجا بناکاران آمدند و دشواریهای خیلی بزرگی‌را برطرف نموده به این ناحیه راه وسیع ساختند و دریای سرکش کوهی‌را به بند درآورده آبهای آن‌را به تروبینهٔ ایستگاه نو آبی-ایلکتریکی نگرانیدند.

۱۲ یانوار سال ۱۹۳۷ این ایستگاه اولین جریان ایلکتریکی‌را به شهر فرستاد. و نوری که

ایستگاه آبی - ایلکتریکئ ورزاب افروخته بود، پایتخت‌را روشن کرد.

پیشرفت پرجوش وخروش صناعت و بناکاری احتیاج در پایانتر دریای ورزاب ساختن ایستگاه دیگری‌را بمیدان گذاشت، که آن ایستگاه ایلکتریکئ ورزاب پایان نامیده میشود.

در ساختمان این ایستگاه محنتکشان شهر استالین‌آباد، کالخوزچیان کولاب، غرم و حصار یاری دادند. در سالهای آخر باز یک ایستگاه دیگر، ایستگاه آبی - ایلکتریکئ ورزاب بالا ساخته شده بکار درامد. ترقئ روز افزون پایتخت زیادکرده‌شدن منبع قوهٔ ایلکتریکی‌را طلب می‌نمود. در پنجسالهٔ ششم دو ایستگاه ایلکتریکئ بزرگی که در دریای وخش ساخته میشوند، بکار میدرایند در نزدیکئ شهر لینین‌آباد یکی از بزرگترین ایستگاههای آبی - ایلکتریکی — قیراق قوم سر شده بود که ساختمان آن در سال ۱۹۵۷ باتمام رسیده و آن حالا قوهٔ ایلکتریکئ صناعتی میدهد.

کورورت خواجه‌آب گرم

وقتیکه در درهٔ ورزاب با راه آسفالتی همچون مار پیچوتاب‌خورنده سفر میکنید، ماشینهٔ شما در کیلومیتر ۴۵-م از پل دریای پرجوش و خروش ورزاب گذشته، بطرف چپ میگردد و با دامنهٔ کوه تارفت بلند و بلندتر بکوه میبراید. پس از پنج دقیقه در پیش نظر شما منظرهٔ خیلی زیبای کورورت خواجه آب گرم نمایان میشود، که در بین قله‌های نوگ‌باریك و دره‌های عمیق در بلندی ۱۷۰۰ ــ ۱۹۶۰ میتر از سطح دریا واقع شده است. دامنهٔ کوهها و هر دو جانب درهٔ عمیق با درختان و بوته‌ها، با گلهای یابائی آراسته میباشند و در بغضی جاها قالین سبز چمن‌زارها پهن گردیده همه جا با گلهای رنگارنگ زینت یافته است.

نه‌فقط محنتکشان تاجیکستان، بلکه محنتکشان

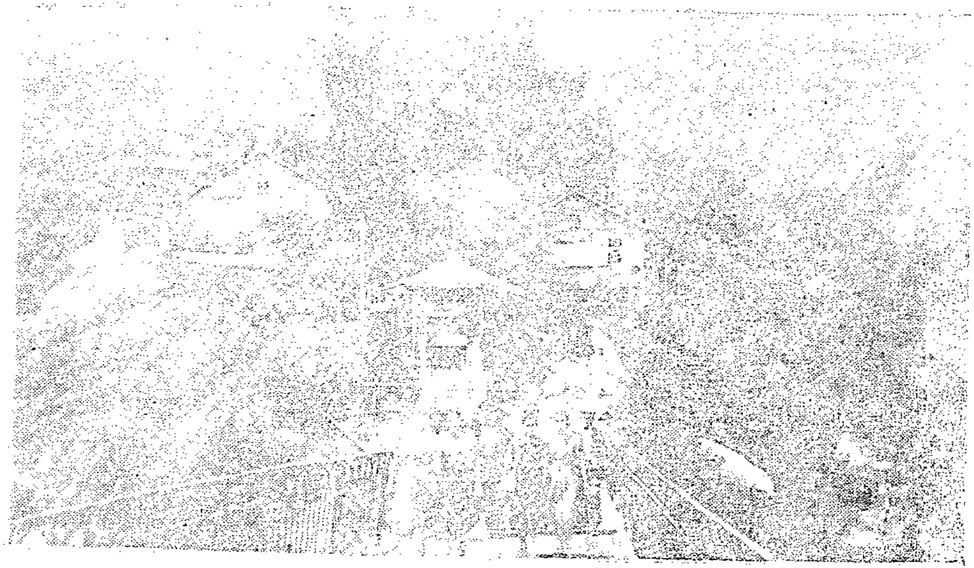
ریسپوبلیکه‌های دیگر برادری اتفاق ساویتی نیز برای معالجه و استراحت باینجا میآیند. موافق تصدیق متخصصان چشمه‌هائیکه درین کورورت هستند، از جهت صفت و خاصیت شفائی خود از آبهای معدنی مشهور تسخالتوبه، بیلاکوریخی و دیگران چندان تفاوت و ماندنی ندارند. آب گرم بخار رادیوآکتیفی دارد که در آن مادهٔ رادان حصهٔ زیادی‌را اشغال مینماید. آبهای معدنی و بخار رادیئوآکتیفی در معالجهٔ ریوماتیزم، رادیکولیت، التهاب-ورم رگهای ورید، و برای رفع عارضه‌های دردآور جراحتهائی که در جنگ یا به سبب آفتهای دیگر پیدا شده‌اند، اینچنین بمعالجهٔ بیماریهای زنانه، بروتسیللوز، ایکزیمه و دیگرها خیلی سودمند میباشند. علاوه براین شرائط اقلیمی خیلی خوب و هوای تازه و صاف کوهی نیز بمعالجهٔ بیماریها بسیار مساعدت میکنند.

کورورت خواجه آب گرم در سال ۱۹۳٤ کشاده شد.

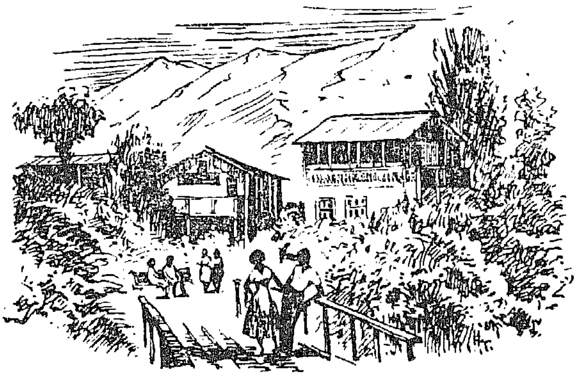
در این جا معالجه بطور کومپلکسی — یعنی در عین زمان با وسیله‌های گوناگون: بواسطهٔ آب، آفتاب، فیزیئوتراپیه، رینتگین و مالش یکجایه گذرانیده میشود.

یکی از مایه‌های افتخار این کورورت ایساتوریهٔ بخاری است که بسرعت معالجه و بهتر نتیجه بخشیدن آن یاری میدهد.

گلهای معدنی نیز در معالجه خیلی زیاد استفاده کرده میشوند.

در کورورت خواجه آب گرم.

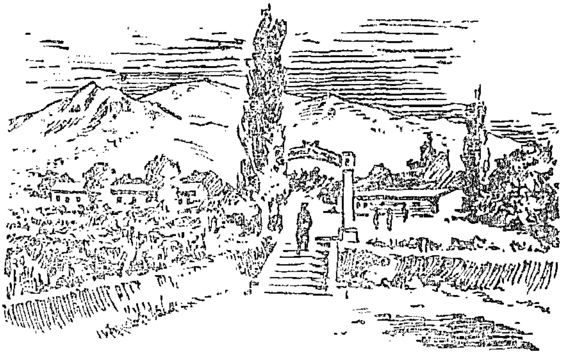

کورورت آب گرم

در مسافهٔ صد کیلومیتریٔ استالین‌آباد، در نزدیکی ساحل سبز و خرم رودخانهٔ سرخاب کورورت آب گرم واقع است که در ریسپوبلیکه و در خارج ان شهرت کلانی دارد. خلق تاجیک دیرباز خاصیت شفابخشی این آب گرم‌را میدانست، اما از این چشمه‌ها فقط رهگذران تصادفی استفاده میکردند. این کورورت نیز در سالهای حاکمیت ساویتی ساخته و به کار انداخته شد.

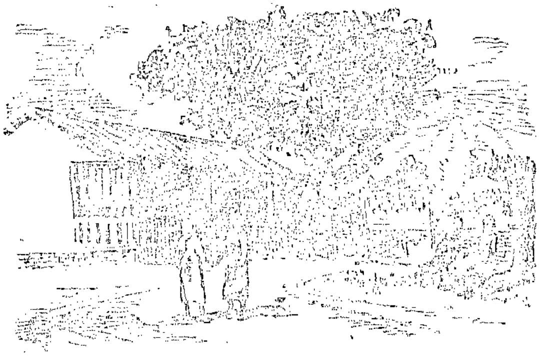
بقریبی درین کورورت تجهیزات نوی به‌کار انداخته و برای با آب گرم تأمین کردن شفاخانه حوض‌ها و دستگاههای نو برپا کرده اند. درین‌جا

خوابگاهها و خانه‌های استقامتی نو ساخته و درختان زیبای زیادی نشانده شده‌اند. تمام گرد و پیش کورورت تا آخر تیرماه به سبزه غرق بوده پرصفا و باطراوت است.

چشمه‌های شفائی «شاعنبری»

چهار سال قبل از این در فاصلهٔ بیست‌وپنج کیلامیتر از استالین‌آباد، در میان کوهها چشمهٔ شفابخش «شاعنبری» کشف شد. این معالجه‌گاه در مدت موجودیت کوتاه خود بسبب خاصیت‌های ممتاز آبهای معدنی خود شهرت زیادی پیدا نمود. در اینجا بیمارانی که بندهای استخوانهایشان یا اینکه سیستیم عصب‌های یکی از اعضای بدنشان علت پیداکرده یا بیماری‌های جلدی(پوستی) و معده‌وی دارند، معالجه میشوند.

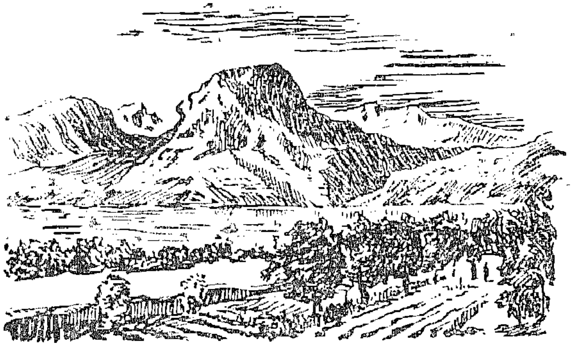
خانه‌های استراحت

در جای خیلی زیبای خوش‌منظره در مسافهٔ پنجاه کیلامیتر از استالین‌آباد خانهٔ استراحتی «قره‌تاغ» واقع است این یکی از کهنسال‌ترین خانه‌های استراحتی ریسپوبلیکه میباشد و سالانه در اینجا بیش از سه هزار نفر استراحت میکنند.

اکثر محنتکشان شهر ایام مرخصی و دمگیریٔ خودرا در استراحتگاههای «بوراز» و «استالین‌آباد» میگذرانند، که بقریبیٔ شهر واقع میباشند.

برای استراحت کودکان خیلی غمخواریها کرده شده است. در جاهای خیلی زیبا و خوش منظرهٔ اطراف شهر — در دره‌های ورزاب، «خرنگان»، «رامیت»، «الماسی» و در نزدیکیٔ «کوکتاش» اوردوگاه‌های پیانیری تشکیل کرده شده اند که

در آنها در موسم تابستان بیش از ۱۵ هزار نفر کودکان زندگانی میکنند. بغیر از این هزاران کودکان در خود شهر در میدانهای مخصوص دم میگیرند که در آنجا برای سلامتئ آنان چارههای لازمه دیده میشوند.

کول اسکندر

در دامنهٔ طرف شمالی قطار کوههای حصار دریاچهٔ کوهستانی اسکندرکول واقع گردیده است، که یکی‌از زیباترین دریاچهٔ تاجیکستان است،

سطح این کول از سطح آب بحر بحساب میانه بیشتر از دو هزار میتر بلندی دارد. اطراف آن با قله‌های برفی بلند احاطه کرده شده است، که بعضی از آنها از سطح بحر تا ۵ هزار میتر ارتفاع دارند.

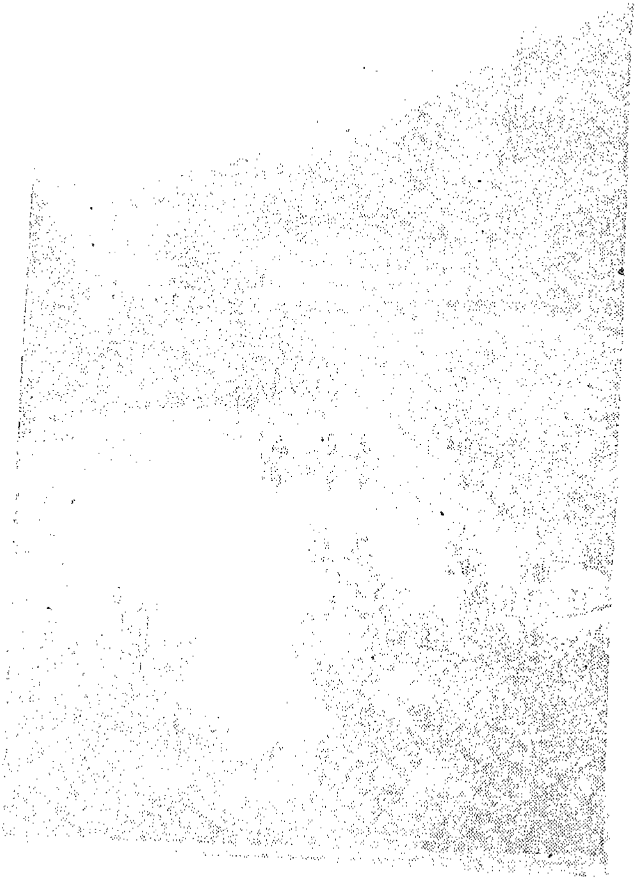
کول اسکندر یکی از زیباترین و پر صفاترین موضع‌های تاجیکستان است. در اینجا چکلک‌زارهای سبزوخرم و چمن‌زارهای پر گل‌وگیاه بطور خیلی دلربائی بهم آمیخته و منظرهٔ بساخوش و باصفائی بوجود آورده‌اند. قله‌های باعظمت کوهی، چون

در آئینه در آب لاجوردی سطح آب دریاچه عکس انداز میشوند. حتی در گرمترین روزهای تابستانی نیز هوای اطراف اسکندرکول سیرون و خوش‌و فارم است.

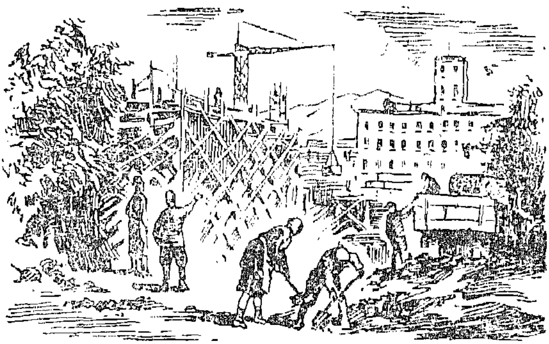
در دامنهٔ کوههائیکه با درختان خودروی آلوچه و ارچه‌های عجائب‌شکل پوشیده‌اند، خرگوشها، گرگها، بزهای کوهی، خرسها و بعضاً حتی ببر، پلنگ و دیگر حیوانهای درنده نیز زندگی میکنند.

در اینجا خادمان ایستگاه آب‌و هواشناسی اسکندر کول کار میکنند. آنها در تمام موسمهای سال آب‌و- هوای آن اطرافرا میآزمایند، به چگونه‌گی سطح آب و به‌چقدر صرف شدن آن نظارت میکنند. ایستگاه آب وهواشناسی این دیدبان‌گاه علمی با نوترین اسبابهای خودنویس مجهز میباشد، که تغییرات حرارت هوا، نمی- رطوبت و فشار آن‌را ضبط و قید میکنند.

بقول بیشتر متخصصان علم‌گیئالوگی این دریاچه، در نتیجهٔ فروریختن کوه و بندشدن جریانگاه دریای سرطاق بوجود آمده است. این بند طبیعی در قسمت شرقی کول واقع است، که دریای اسکندرکول نیز باینجا میریزد. در ساحلهای بریده- شده و فراز دریاچه خطهای سیاهی بنظر میرسند که این باید سویهٔ سطح قدیمهٔ آب کول بوده باشد. آن خطها به سطح حاضرهٔ آب موازی میایستند. خط از همه بالاتر و قدیم از سویه سطح آب بحر ۱۱۷ میتر بالاتر است.

کول اسکندر

شهر استالین‌آباد در آیندهٔ نزدیک

در استالین‌آباد هر سال دهها هزار میترمربع خانه‌های استقامتی، بناهای صناعتی، کارخانه‌های نو، مؤسسه‌های مدنی ـ معیشی و مأموری باستفادهٔ عموم داده میشوند. سالانه چندین مکتبهای نو بنا میشوند، کوچه‌ها و محله‌های تازه بوجود میآیند.

پس از ۱۰ــ۱۵ سال استالین‌آباد باندازهٔ شناخته نشوندهٔ‌ئی تغییر خواهد یافت. موافق پلان اساسی شهر ساحل چپ دریای دوشنبه با خانه‌های استقامتی نو، مکتبها، با بناهای علمی و معالجه‌وی، فابریك و زاوودها، بولوار و باغهای عمومی زینت خواهد یافت. کنارهای دریای دوشنبه در تمام فاصلهٔ شهر از دو جانب با بیتان کارکرده میشوند و در بالای آن چهار پل ساخته میشود.

میدان نزد وگزال تماماً منظرهٔ دیگری خواهد گرفت. این میدانرا گلزارها و فوارهها زینت خواهند داد. در طرف‌های چپ و راست بنایی نوواگزال برای مسافران زال‌های سبز و خرم ساخته میشوند. در جای زاوود دورودگریْ حاضره بنای سه طبقهٔ بزرگ کامبنات بافندگی پیدا میشود.

کوچهٔ عینی شکل تماماً دیگری‌را میگیرد. در این جا بناهای تعلیمیِ تیخنیکومهای گوناگون و باشگاههای دانشجویان بنا کرده میشوند. از کوچهٔ عینی بطرف شوسهٔ کوکتاش کوچهٔ بافندگان بوجود آمده از بناهای سه طبقه عبارت خواهد شد که در طبقهٔ اول آنها مگزین‌ها و مؤسسه‌های خدمتگذاریْ معیشی جا میگیرند.

میدان هشتصدسالگیْ مسکوه تماماً منظرهٔ دیگری خواهد گرفت. این میدان‌را به غیر از زیب و آرایشهائیکه حالا دارد، باز با هیکلهای نو و فواره‌های زیبا زینت خواهند داد.

در اطراف تیاتر اوپرا و بالت بنام ص. عینی در میدان ۳ــ٤ هیکتار پارك بزرگی ساخته میشود که با هیکل‌ها، فواره و گلزارها زینت خواهد یافت. خیابان بنام کویبشف شکل نوی خواهد گرفت.

از میدان نزد کاخ حکومتی تا دریای دوشنبه بولوار وسیعی بوجود میآید و پلیکه در بالای دریا ساخته میشود، مرکز شهررا با پارك ساحل دریاچه بهم می‌پیوندد.

میدان بنام پوتوفسکی شکل خودرا دیگر میکند.

در اینجا بنای بزرگ کمیتیت مرکزی پرتیهٔ کاممونیستی تاجیکستان حالا باتمام رسیده است، علاوه براین در اطراف این میدان بناهای مأموریٔ و دیگر خانه‌های سه‌طبقه‌دار استقامتی بناکرده میشوند. کوچهٔ پوتوفسکی با گلزار و فواره‌ها زینت مییابد.

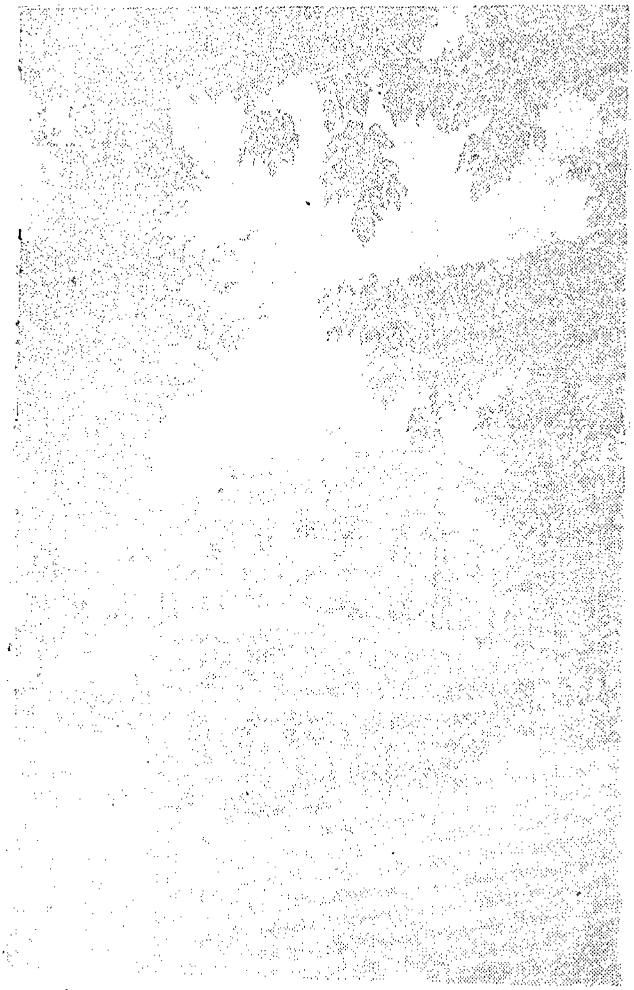
بالاتر از پارک بنام فرونزه در کوچهٔ لینین بناهای انستیتوتهای تدقیقاتی و آکادیمیای فنهای تاجیکستان، برای خادمان علمی خانه‌های استقامتیٔ زیبا و برای دانش‌آموزان مکتبهای عالی باشگاهها بناکرده میشوند.

در سالهای نزدیک پایتخت ریسپوبلیکه با آبده‌های نو با هیکل اساسگذار پرتیهٔ کاممونیستیٔ اتفاق ساویتی و. ای لینین و اساسگذار نظم کلاسیک تاجیک ابوعبدالله رودکی زینت خواهد یافت.

بالاتر از جوی هزاره شهرچهٔ انستیتوت خواجگی قشلاق با بناهای تعلیمی، خانه‌های استقامتی، باغها و پارکهای خود بوجود آمده با تپه‌های درخت شنانده‌شدهٔ شرقی خواهد پیوست.

برای بازهم آبادتر کردن دریاچهٔ کامسامولان و پارک اطراف آن کارهای بزرگ در نظر گرفته شده اند. میدان سبز و کبود قد-قد دریای دوشنبه باز بفاصلهٔ دو کیلامیتر دوام کنانیده میشود.

در شوسهٔ کوکتاش در طرف راست دریای دوشنبه رایون نو صناعتی بوجود میآید. این رایون

کوچهٔ بنام و. ای. لینین. پیش مهمانخانهٔ
«استالین آباد».

پارک مدنیت و استراحت مخصوص، کوچه‌های سبز و خرم نو گلزارها و باغچه‌ها خواهد داشت.

شهرچهٔ بافندگان بازهم وسعت یافته بزرگتر میشود. نوبت دوم کامبنات بافندگی هم بکار میدراید، که یکی از بزرگترین مؤسسه‌های صناعتی پنجسالهٔ ششم می‌باشد. اینچنین کامبنات روغنکشی نوی نیز ساخته میشود.

حلقهٔ سبز و خرمی گرداگرد شهر نورا فرا میگیرد.

شهر ما استقبال بزرگ، آیندهٔ بسا زیبا و درخشانی دارد.

معلومات و استفسار بواسطهٔ تیلیفون

آکادیمیای فنها (کوچهٔ لینین) ــ ۳۱-۱۱
مهمانخانهٔ «استالین آباد» (کوچهٔ لینین، ۲۳)
دیریکتور ــ ۴۲-۱۹
کهسه ــ ۴۲
نوبتدار طبقهٔ اول ــ ۴۳-۴۲
کامموتاتور اوپرسناب ــ ۰۱-۴۱
نوبتدار طبقهٔ دوم ــ ۵۳-۲۳
نوبتدار طبقهٔ سیم ــ ۴۳-۲۴
بهزهٔ تکسه-موتور (کوچهٔ کامسامال، ۲۵) ــ ۳۴-۱۵
کمیتیت اجرائیهٔ شهری (کوچهٔ گورکی، ۱۴)
قبولخانهٔ رئیس ــ ۶۳-۲۹
قبولخانهٔ معاون رئیس ــ ۱۴-۲۲
کاتب ــ ۵۱-۲۴
سرآرخیتیکتور شهر (کوچهٔ گورکی،۱۴)ــ ۷۳-۳۵
کامیتیت ورزش و سپارت (کوچهٔ گورکی، ۱۴) ــ ۶۲-۱۱

اتفاق نویسندگان ساویتی (کوچهٔ اورجانیکیدزه، ٤٥)ـــ
رئیس ـــ ۹۳-۲۵
کاتب ـــ ۹٤-۲٤
شعبهٔ عمومی ـــ ۱۲-۳۰
اتفاق رسامان ساویتی (کوچهٔ لینین، ۵۱)ـــ ٦۲-۳۰
خانهٔ ایجادیات خلق (کوچهٔ لینین، ٦۲) ـــ ۲۷-۱۳
خانهٔ معارف سانیتاری (کوچهٔ لینین)، ۲۱)ـــ ۹۲-٤٦

تیاترها:

تیاتر آکادیمیکی درام تاجیکستان بنام لاهوتی ـــ ۳۱-۳۳
تیاتر سبز تابستانی (پارك بنام فرونزه)ـــ ۲۱-۲۱
تیاتر اوپرا و بالت (کوچهٔ لینین، ۲٤)ـــ ۷۱-۲۸
مدیر کل ـــ ٦۲-۱۰
خانهٔ اسیران (کوچهٔ چاپایف، ۲۵) ـــ ۹۲-۲۱

ستادیئانها:

«دینامو» (کوچهٔ شیوچینکو، ۳٦)ـــ ۹۱-۲۸
ستادیئان جمهوریتی بنام فرونزه (اخر کوچهٔ پوتوفسکی) ـــ ۲۱-۱٤

موزیها:

موزیع هنرهای تصویری (کوچهٔ لینین، ۵٦) ـــ ٤٤-۱۵
موزیٔ تأریخی-کشورشناسی (کوچهٔ لینین، ٤۵) ـــ ۹۲-۳٦

پارکها:

پارك پیانیری (کوچهٔ کامونیست، ۵۲)ـــ ٦۲-۱۲

پارک مدنیت و استراحت بنام لینین (کوچهٔ لینین، ۵۱) ـــ ۵۱-٤٤
دریاچهٔ کامسامال (آخر کوچهٔ پوتوفسکی) ـــ ۲۱-١٤

کیناتیاترها:

«وطن» (کوچهٔ لینین، ۱۱) ٤۳-١٥
بنام م. گورکی (کوچهٔ لینین، ۳٤) ـــ ۷۱-٤۹
«کامسامال» (کوچهٔ لینین، ۵۱) ـــ ٦۲-۳۰
«ستارهٔ سرخ» (کوچهٔ کامسامال، ٤۹) ـــ ٤۲-۳٦
بنام شیوچینکو (کوچهٔ اورجانیکیدزه، ٤۳) ـــ ۹۲-۳۷

کیناستودیهٔ:

دیریکتور ـــ ۰۱-۲٤
معاون دیریکتور ـــ ۵۷-۱۷
هیئت تحریریه ـــ ۵۲-۱۳

مگزینها:

گاسترانوم بزرگ (کوچهٔ لینین، ۲٦) ـــ ۳۱-۳٦
اونویرماگ بزرگ (کوچهٔ لینین، ۸۱) ـــ ۷۱-٤۸
یوویلیرتورگ (کوچهٔ لینین، ۳٦) ـــ ۳٤-۱۷
استاخانهٔ بدیعی (کوچهٔ کارگر، ٦) ـــ ۳٤-١٤

نشریاتها:

نشریات گزیته‌های ریسپوبلیکه‌وی (کوچهٔ لینین، ۳۱):

دیریکتور ـــ ۵۳-۲۵
شعبهٔ اعلانات ـــ ۵۱-۲۷

نشریات دولتیٔ تاجیکستان:

دیریکتور — ۸۳-۲۶

سرمحرر — ۲٤-۲۵

ادارههای گزیتهها

«تاجیکستان ساویتی» (کوچهٔ لینین، ۳۱) —

سرمحرر — ۱٤-۳۳

معاون محرر — ۳۳-۲۱

کاتبات — ۸۲-۳۳

«ساویت تاجیکستانی» (کوچهٔ سیویردینکو، ۳۱) —

سرمحرر — ۳٤-۳۳

معاون محرر — ۵۲-۲۷

کاتبات — ۸۲-۲۲

«کاممونیست تاجیکستان» (کوچهٔ لینین، ۳۱) —

سرمحرر — ۲٤-۳۳

معاون محرر — ۹۷-۲۷

کاتبات — ٦۱-۲۷

«کامسامال تاجیکستان» (کوچهٔ سیویردینکو، ۲٦) —

سرمحرر — ۲٤-۲۰

شعبهٔ عمومی — ۷۱-۳۹

«کامسامالیتس تاجیکستان» (بزبان روسی) —

(کوچهٔ لینین، ٤۳)

سرمحرر — ۹۱-۳۵

شعبهٔ عمومی - ۷٤-۱۱

«پیانیر تاجیکستان» (خیابان کویبیشف، ۱٤) —

۱۰-۱٦

ژورنالها:

«شرق سرخ» (کوچهٔ اورجانیکیدزه، ٤٥) — ١٢-٥١-٣٨

«خارپشتک» (کوچهٔ لینین، ٤٣)

محرر—١٣-٣٧

شعبهٔ عمومی —٩٢-٣١

«کاممونیست تاجیکستان» (بزبان روسی)

محرر—٢٤-٣٣

شعبهٔ عمومی —٣٦-٣٣

«زنان تاجیکستان» (کوچهٔ لینین، ٤٣)—

محرر—٢١-٢٦

شعبهٔ عمومی —٢٢-٤٣

«پیانیر» (کوچهٔ سیویردینکو، ٣٦)—

محرر—٢٤-٢٧

شعبهٔ عمومی —١١-٤٨

«تاجیکستان» (بزبان روسی و تاجیکی) «کوچهٔ لینین» — ٩٣-٢١

تاجیک کتاب:

دیریکتور—٧١-٣٠

پالاتای کتاب —٤٢-١٢

ریستورانها:

«وخش» (کوچهٔ لینین، ٣٢) — ١٢-٣٦

«پامیر» (کوچهٔ سیرگی کروف ٢١) — ٢٣-٣٩

مندرجه

۲۷ أ | ف
ک ۹۱۵۳

۱۱۱۰۲

بستان آباد

Date	No.	Date	No.